

Bydgoszcz, dnia 17 maja 2025 r.

dr Małgorzata Sikora-Gaca
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
Wydział Nauk o Polityce i Administracji
Katedra Stosunków Międzynarodowych
Ul. Poniatowskiego 12
85-671 Bydgoszcz

e-mail: msikoragaca@ukw.edu.pl
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5000-2694>

Załącznik do wniosku nr 3.

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: Małgorzata Sikora-Gaca
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

Tytuł zawodowy magistra na kierunku politologia (specjalność: Integracja europejska) uzyskałam w 2007 r. na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (UKW). Pracę magisterską pod tytułem *Polityka wewnętrzna i zagraniczna Mołdawii po rozpadzie ZSRR* napisałam pod kierunkiem prof. dr hab. Andrzeja Wojtasa {załącznik 116}.

16 listopada 2010 r. uzyskałam stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, nadany uchwałą Rady Wydziału Politologii i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, na podstawie obrony rozprawy doktorskiej *Kształtowanie się partii politycznych i systemu partyjnego Republiki Mołdawii*. Promotorem w przewodzie doktorskim był prof. dr hab. Jacek Knopek (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), a recenzentami dr hab. Waldemar Żebrowski, prof. UMW (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) oraz dr hab. Piotr Grochmalski, prof. UMK (Uniwersytet Mikołaja Kopernika) {załącznik 117}.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

Od 1 października 2011 r. do 28 lutego 2018 r. pracowałam na stanowisku adiunkta w Instytucie Polityki Społecznej i Stosunków Międzynarodowych (IPSiSM), a następnie na Wydziale Humanistycznym Politechniki Koszalińskiej (WH PK). Od 1 marca 2018 r. pracuję na stanowisku adiunkta na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (UKW), na Wydziale Humanistycznym w Instytucie Nauk Politycznych (INP), a od 1 października 2019 r. na Wydziale Nauk o Polityce i Administracji (WNoPiA). Przerwę w karierze zawodowej, spowodowaną urlopem macierzyńskim, miałam w okresie od 19 czerwca 2019 r. do 30 września 2019 r. Od 1 marca 2020 r. jestem zatrudniona na UKW w Bydgoszczy na podstawie

umowy o pracę na czas nieokreślony. Jest to moje podstawowe i nieprzerwane miejsce pracy w rozumieniu przepisów prawa o szkolnictwie wyższym.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej

Zgodnie z art. 219 ust 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.) wskazuję osiągnięcia naukowe stanowiące podstawę do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, zaprezentowane w monografii naukowej:

Małgorzata Sikora-Gaca, *Od pomocy dla krajów rozwijających się do partnerstwa na rzecz rozwoju – analiza politologiczna problemu wraz ze studium przypadku relacji polsko-mołdawskich w latach 1998-2023*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2025, ss. 688 (dalej cytowane jako Sikora-Gaca, 2025) {załącznik 1}. ISBN 978-83-8018-705-4

Recenzenci wydawniczy: dr hab. Rafał Czachor, prof. UAFM (Uniwersytet im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie), dr hab. Piotr Załęski, prof. UW (Uniwersytet Warszawski).

Prezentowaną monografię poświęciłam tematyce pomocy rozwojowej. W sposób szczególnie interesowała mnie ewolucja tego zagadnienia, poczynając od pierwszych działań pomocowych w ujęciu globalnym, po zakres zagadnień odnoszących się do partnerstwa na rzecz rozwoju. Analizę politologiczną problemu oparłam na studium przypadku relacji polsko-mołdawskich w latach 1998-2023.

Mołdawia jest przedmiotem moich badań naukowych od lat. Pierwsze inicjatywy badawcze odnoszące się do tematyki mołdawskiej podejmowałam jeszcze w trakcie studiów. Polityce zagranicznej i wewnętrznej Republiki poświęciłam pracę magisterską. W trakcie pisania rozprawy doktorskiej głównym przedmiotem moich badań był system partyjny Republiki Mołdawii (RM). W 2008 r. odbyłam praktykę zawodową w Ambasadzie Rzeczypospolitej Polskiej (RP) w Kiszyniowie, gdzie po raz pierwszy miałam styczność z praktyczną realizacją polskich projektów rozwojowych na terenie Republiki. Samodzielnie opracowałam wtedy trzy takie projekty, które doczekały się realizacji w ramach Programu Małych Grantów Ambasady RP w Kiszyniowie. Sfinansowano je ze środków budżetowych Ministerstwa Spraw Zagranicznych (MSZ) RP. Praktyka w Ambasadzie RP w Kiszyniowie wpłynęła w sposób istotny na podejmowane przeze mnie w kolejnych latach pracy naukowej obszary problemowe, odnoszące się do tematyki mołdawskiej.

Moja aktywność naukowa, podejmowana po obronie pracy doktorskiej, związana była przede wszystkim z mołdawskim przywództwem partyjnym i politycznym (2 monografie autorskie, 5 artykułów naukowych w czasopiśmie, 6 rozdziałów w pracach pod redakcją; wykaz w załączniku nr 4). Istotnym obszarem moich zainteresowań badawczych stały się również polskie projekty współfinansowane ze środków europejskich (2 monografie współautorskie, 7 artykułów naukowych, 6 prac pod redakcją, 8 rozdziałów w monografiach; wykaz w załączniku nr 4). Wybór wskazanego kierunku badań spowodowany był moim

istotnym zaangażowaniem w praktyczną realizację wielu przedsięwzięć projektowych, zarówno w roli kierownika, jak i członka różnych zespołów projektowych. Wydawało mi się wówczas, że wskazane dwa obszary stanowią zupełnie odrębne przestrzenie badawcze i znalezienie dla nich części wspólnej jest praktycznie niemożliwe. Przełomowym momentem w mojej karierze zawodowej był rok 2018, kiedy w trakcie stażu naukowego na Uniwersytecie Państwowym w Tyraspolu miałam okazję wielokrotnie gościć w Fundacji Solidarności Międzynarodowej (FSM) w Kiszyniowie i związać się ponownie, tym razem już od strony naukowej, z tematyką projektów rozwojowych realizowanych w ramach polskiej pomocy w Mołdawii. Zagadnienie, do którego powróciłam po prawie 10 latach, okazało się przestrzenią z dużym potencjałem badawczym, w którym mogłam wykorzystać nabyte już praktyczne umiejętności efektywnego zarządzania projektami oraz wiedzę nt. uwarunkowań mołdawskiego systemu politycznego i partyjnego.

Wizyty studyjne realizowane w FSM, wywiady z jej pracownikami, realizatorami projektów, mołdawskimi organizacjami pozarządowymi oraz innymi partnerami zwróciły wtedy moją uwagę na bardzo istotną kwestię – w Republice już w 2018 r. funkcjonowało prawie 40 donatorów międzynarodowych, przekazujących pomoc rozwojową na rzecz tego państwa. Z jednej strony zadziwiający był dla mnie fakt, że o państwo z tak niskim potencjałem „zabiega” tak wielu donatorów, z drugiej – miałam świadomość jak istotne znaczenie z geopolitycznego punktu widzenia ma na arenie międzynarodowej ta niewielkich rozmiarów Republika. W efekcie – kolejne lata pracy badawczej poświęciłam tematyce współpracy polsko-mołdawskiej realizowanej w formule projektowej właśnie w ramach polskiej pomocy.

Doświadczenie projektowe zdobyte w kraju i za granicą pozwoliło mi spojrzeć na tematykę inicjatyw rozwojowych realizowanych w Republice Mołdawii (RM) znacznie szerzej, w ujęciu jakościowym, a nie tylko ilościowym. Moje zainteresowanie wzbudziły zarówno wzory dokumentacji projektowej, sposoby realizacji wdrożeń posiadających finansowanie zewnętrzne, modele inicjowanej współpracy, a także szereg innych kwestii, które wpływały na wysoką jakość realizowanych polskich przedsięwzięć przez FSM w Mołdawii. Liczne wyjazdy zagraniczne, pobyt na terenie tego kraju oraz współpraca kontynuowana już po powrocie do Polski, dały mi możliwość dogłębnej weryfikacji wskazanej problematyki, której efektem jest monografia autorska *Od pomocy dla krajów rozwijających się...*, a także inne publikacje o zasięgu międzynarodowym¹. Wiedza nabyta w trakcie prowadzonego procesu badawczego pozwoliła mi ocenić współpracę polsko-mołdawską jako przejaw solidaryzmu, w ramach którego Polska udostępnia swoje zasoby i wypracowane przez lata transformacyjne *know-how* Mołdawii – istotnemu partnerowi, państwu o niższych wskaźnikach rozwojowych. W trakcie pracy z literaturą przedmiotu zauważyłam, że tematyka polskiej pomocy wdrażanej w RM i projektów będących jej efektem nie była dotąd zbadana; brak jest opracowań, które się do niej odnoszą. Dostępne raporty publikowane przez podmioty globalnego (międzynarodowego),

¹Zob. M. Sikora-Gaca, *Polska pomoc rozwojowa w Republice Mołdawii jako przykład inwestycyjnych działań uzupełniających w państwie niestabilnym*, „Przegląd Politologiczny” 2022, nr 1, s. 55-71 (dalej cytowane jako: Sikora-Gaca, 2022) {załącznik 31}. Również: M. Sikora-Gaca, *Agriculture and rural development as a main objective of Polish Cooperation and Development aid for the Republic of Moldova*, „Historia i Polityka” 2021, nr 38, s. 89-106 (dalej cytowane jako Sikora-Gaca, 2021) {załącznik 32}. Także: M. Sikora-Gaca, *Wsparcie makrofinansowe Unii Europejskiej dla Republiki Mołdawii w latach 2007-2017 – analiza zakresu przyznanych dotacji i wybranych projektów*, w: *O relacjach polsko-rumuńskich na przestrzeni wieków w Stulecie Odzyskania Niepodległości Polski i Wielkiego Zjednoczenia Rumunii*, E. Wieruszewska-Calistru, M. Muteanu (red.), Suceava 2019, s. 475-495 (dalej cytowane jako: Sikora-Gaca, 2019) {załącznik 10}.

regionalnego (Unia Europejska) czy krajowego (polskiego) systemu pomocy odnoszą się do ogólnych wartości pomocy rozwojowej przekazywanej przez donatorów i mają charakter jedynie ilościowy. Nie podąża za nimi wiedza na temat konkretnych wdrożeń i projektów, które w ramach wskazanych transferów sfinansowano, a przede wszystkim wskaźników, które udało się wypracować i osiągnąć jako wartość dodaną podjętej realizacji. Celem moich badań było zatem określenie efektów polskich inicjatyw rozwojowych realizowanych w RM w latach 1998–2023, zweryfikowanie ich pod względem użyteczności i jakości świadczonej pomocy, a także wypracowanie rekomendacji oraz zaleceń odnoszących się do przyszłej rozwojowej współpracy polsko-mołdawskiej oraz jej nowych obszarów.

Potraktowałam pomoc rozwojową jako instrument wykorzystywany przez donatorów w skali globalnej (międzynarodowej), regionalnej (Unia Europejska) i w praktyce krajowej (Polska). Na tej podstawie przyjąłam trzy odpowiadające powyższym zakresom poziomy analizy, w ramach których wypracowałam osiągnięcia naukowe, mieszczące się w dyscyplinie nauk o polityce i administracji. Zarówno pomoc rozwojowa, jak i współpraca rozwojowa to w ujęciu nauk o polityce i administracji podkategorie pomocy zagranicznej, którym przypisuje się ściśle określone cele m.in. promowanie rozwoju i dobrobytu w państwach, do których są one kierowane.

Pomoc rozwojowa jest podstawową kategorią teoretyczną, do której odnoszę się w prezentowanych osiągnięciach naukowych, ponieważ polityka rozwojowa wykształciła się zdecydowanie później, w następstwie postępującej profesjonalizacji systemu pomocy. Wyodrębniła się z przestrzeni zarezerwowanej wcześniej dla polityki zagranicznej państw i instytucji. Zwiększające się natężenie udzielanej pomocy rozwojowej stało się przyczynkiem do utworzenia wielu formalnych podmiotów jako jej operatorów. Możliwość pozyskania różnych form wsparcia dla rozwoju sprawiła, że zainteresowały się nim państwa o niższych wskaźnikach makroekonomicznych. Zwiększające się nakłady na pomoc rozwojową poszczególnych państw wysoko uprzemysłowionych wywołały konieczność budowania przez nie indywidualnych polityk rozwojowych, często o założeniach (i celach) odmiennych, niż te, które realizują gremia międzynarodowe.

W trakcie badań używałam terminów właściwych dla omawianego zagadnienia. Są nimi: donator bądź dawca pomocy, a więc państwo bądź instytucja udzielająca wsparcia; biorca pomocy, a więc kraj rozwijający się, do którego kierowane są transfery rozwojowe (bezpośrednio bądź pośrednio). Konsekwentnie stosowałam termin „kraje rozwijające się”, bowiem określenie to jest jednym z najczęściej używanych przez badaczy problematyki rozwojowej. W literaturze przedmiotu pojawiają się inne pojęcia, tj. „kraje o niskim dochodzie”, „peryferyjne”, „globalnego Południa”, „postkolonialne”, „nowo wyzwolone”, „zależne”, jednakże żadnego z nich nie uznano do tej pory za w pełni zadowalający. Są one obciążone postrzeganiem świata przez pryzmat europocentryzmu, co z góry kategoryzuje problematykę pomocy rozwojowej jako narzędzia, którym „mocniejsi pomagają słabszym” w przezwyciężaniu nierówności i występujących pomiędzy nimi dysproporcji. Analizowałam RM, a więc była republiką radziecką, nieposiadającą przeszłości kolonialnej, nienależącą do kręgu Południa, powstałą jako niepodległe państwo w latach 90. XX w. Z tej przyczyny zakwalifikowałam Mołdawię jako obszar z niezakończonym procesem tworzenia się nowoczesnego narodu, w którym długofalowe polityczno-społeczno-gospodarcze zmiany jakościowe są istotą pozytywnych reform i w związku z tym uznałam termin „kraj rozwijający się” za adekwatny względem Republiki.

Hipotezę główną oparłam na przypuszczeniu, że polsko-mołdawskie partnerstwo na rzecz rozwoju, budowane od 26 lat, wymaga wdrożenia nowych obszarów współpracy. Implementacja rekomendacji i zaleceń odnoszących się do przyszłego programowania rozwoju i realizacji nowych projektów w ramach polskiej pomocy w Mołdawii będzie kolejnym krokiem do dalszej profesjonalizacji polskiej pomocy w ramach już zinstytucjonalizowanego systemu współpracy. Wdrożenie nowych obszarów współpracy będzie odpowiedzią na potrzeby, które w omawianym zakresie zgłaszają beneficjenci polskiej pomocy: przedstawiciele mołdawskiej administracji rządowej, samorządowej oraz reprezentanci trzeciego sektora. W celu weryfikacji hipotezy postawiłam szereg pytań badawczych, w tym m.in. te odnoszące się do: powodów dla których współzależność między ekonomicznymi a nieekonomicznymi czynnikami rozwoju jest istotna; kluczowej roli jaką odgrywają zmienne nieekonomiczne w powodzeniu lub porażce określonych wysiłków rozwojowych; wkładu w ewolucję globalnego systemu pomocy badań nad społecznymi czynnikami rozwoju; istotności interregionalizmu, który mieszcząc się w kategoriach *soft power* staje się istotnym narzędziem służącym promowaniu idei partnerstwa; uwarunkowań historycznych i ich roli w budowaniu zinstytucjonalizowanych programów świadczenia pomocy rozwojowej; interpretacji idei partnerstwa w globalnym, regionalnym i krajowym systemie pomocy; zasadności wykorzystywania narzędzia jakim jest partnerstwo w likwidacji globalnej luki rozwojowej; wad i zalet instrumentów i form pomocy w ujęciu globalnym, regionalnym i krajowym; wpływu luki rozwojowej na układ zależności między dawcami a odbiorcami; zmiany optyki postrzegania państw Europy Środkowo-Wschodniej przez Unię Europejską po rozszerzeniu liczby członków tej organizacji w 2004 r.; roli RM w polityce UE; ilościowych i jakościowych efektów pomocy UE dla RM; pozycji Polski w globalnym i regionalnym systemie pomocy; unikatowej formuły transformacyjnego *know-how* wdrażanego przy udziale polskiej pomocy w państwach-biorcach; ilościowych i jakościowych efektów wdrażania polskiej pomocy w RM; nowych, potencjalnych obszarów polsko-mołdawskiej współpracy.

Wskazane do oceny osiągnięcia naukowe zostały przeze mnie wypracowane z zastosowaniem metod badawczych właściwych dla dyscypliny nauk o polityce i administracji. Wykorzystałam analizę i krytykę piśmiennictwa oraz analizę aktów prawnych. Naczelną dyrektywą metodologiczną przeprowadzonego procesu badawczego, stanowiącą swoistą warstwę heurysty był historyzm. Korzystałam z metody systemowej, czyniąc liczne odniesienia nie tylko do systemu pomocy rozwojowej, a przede wszystkim do globalnej sieci rozwoju. Analiza systemowa posłużyła m.in. uporządkowaniu instytucjonalnych wymiarów systemów pomocy rozwojowej, odnoszących się do struktury światowego partnerstwa na rzecz rozwoju, współpracy europejskiej oraz polskiej pomocy. Była to niezwykle istotna procedura pozwalająca dokonać oceny działalności wskazanych podmiotów; wykorzystałam ją, wraz z metodą prognostyczną do wypracowania rekomendacji i zaleceń, co do przyszłego polskiego programowania rozwoju w RM. Zastosowałam również metodę instytucjonalno-prawną i porównawczą. Dokonałam weryfikacji, zestawienia, porównania i interpretacji danych statystycznych dotyczących: m.in. transferów rozwojowych kierowanych przez UE do Mołdawii w latach 2007–2022 oraz nakładów na polską pomoc dla tej Republiki w latach 1998–2023. Metoda obserwacji była możliwa dzięki mojemu osobistemu zaangażowaniu w proces powstawania i realizacji projektów rozwojowych na terenie RM. Technikę wywiadu swobodnego zastosowałam w celu uzyskania informacji od przedstawicieli instytucji bezpośrednio zaangażowanych we wdrażanie polskiej pomocy rozwojowej na terenie RM. Analizę i interpretację danych statystycznych wykorzystałam do weryfikacji m.in. wielkości i zakresu wsparcia rozwojowego, europejskiego i polskiego w Mołdawii. Wskazane metody i techniki wykorzystałam na wszystkich trzech poziomach analizy: globalnym, regionalnym i

krajowym. W trakcie prowadzonych przeze mnie badań wykorzystałam literaturę przedmiotu liczącą ok. 2 tys. publikacji (Sikora-Gaca, 2025, s. 634-673).

Polska jako donator funkcjonuje w trzech różnych przestrzeniach „sprawozdawczych”: globalnej (międzynarodowej), europejskiej i krajowej. Występują między nimi istotne różnice terminologiczne, instytucjonalne i formalno-prawne, co utrudnia przejrzystą analizę zagadnienia redystrybucji środków pomocowych. Dlatego też cezurę czasową dostosowałam do trzech poziomów prezentowanej analizy. Przeanalizowałam problematykę globalnego partnerstwa na rzecz rozwoju (począwszy od XIX do XXI w.), Europejską współpracę na rzecz rozwoju (od inicjatyw podjętych jeszcze w Traktatach Rzymskich – lata 50. XX w., po ustalenia zawarte w 2021 r., czyli koncepcję *Global Gateway*). W przypadku Polski wzięłam pod uwagę w pierwszej kolejności zagadnienia dotyczące jej pozycji jako biorcy wsparcia rozwojowego (lata 50. XX w.) po perspektywę finansową UE przypadającą na lata 2014–2020 (jako wsparcie o charakterze rozwojowym). Jako drugie, osadziłam w czasie działania Polski jako dawcy pomocy, a więc od działalności zainicjowanej jeszcze w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (PRL) aż do współczesnych inicjatyw polskiej pomocy. W odniesieniu do tematu głównego, a więc partnerstwa na rzecz rozwoju Polski i RM, najistotniejszy był okres od 1998 r., a więc moment, kiedy w efekcie powstania Fundacji Know-How zrealizowano pierwszy projekt rozwojowy w tym państwie, po plan polskiej pomocy w roku 2023.

Do wskazanych osiągnięć naukowych zaliczam następujące dokonania:

1) *Uporządkowałam teorię odnoszącą się do pomocy rozwojowej jako wielowymiarowego instrumentarium polityki zagranicznej, realizowanego przez aktorów międzynarodowych* (Sikora-Gaca, 2025, s. 27-65). Pomoc rozwojową potraktowałam jako zagadnienie interdyscyplinarne. W podjętych analizach wykluczyłam europocentryczne podejście do badanej problematyki. Za najistotniejsze uznałam koncepcje teoretyczne wywodzące się z nauk o polityce i administracji, ekonomii, stosunków międzynarodowych i socjologii. Wynikało to z faktu, iż badacze wielu dyscyplin od wieków interesują się kwestią wspierania globalnych procesów rozwoju drogą udzielania pomocy. Jako punkt wyjścia do rozważań potraktowałam współczesne ujęcie definicji „rozwoju” autorstwa Michaela Todaro (wielowymiarowy proces zakładający poważne zmiany w strukturach społecznych, politycznych, instytucjonalnych i gospodarczych państwa biorcy, prowadzący do eliminacji nierówności i ubóstwa). Bazując na interpretacji Josepha Schumpetera potraktowałam rozwój jako zjawisko jakościowe.

Usystematyzowałam teorie odnoszące się do pomocy rozwojowej wskazując na:

- odnoszące się do ekonomii klasycznej i politycznej,
- koncepcje ekonomii rozwoju wraz z ich czynnikami wiodącymi (wewnętrznymi, zewnętrznymi, zewnętrzno-wewnętrznymi, globalnymi),
- odnoszące się do ekorozwoju i alternatywnego stylu życia,
- będące pochodną Konsensusu Waszyngtońskiego i neoliberalnych modeli rozwojowych,
- koncepcje rozwoju negatywne i te oparte na czynnikach produkcji,
- współczesne,
- odnoszące się do modelu centrum – peryferie,
- odnoszące się do pomocy zagranicznej,
- mówiące o międzyregionalnym ujęciu rozwoju,
- traktujące politykę rozwojową jako narzędzie *soft power*.

Uporządkowanie, którego dokonałam pozwoliło mi wykazać: społeczno-polityczny sens pogłębiania współpracy rozwojowej; wyselekcjonować moment wdrożenia do literatury

przedmiotu koncepcji nowego partnerstwa na rzecz rozwoju; wskazać na bariery rozwoju i brak postępu w rozwoju jako pochodne pomijania odmiennych kontekstów społecznych, politycznych, gospodarczych czy kulturowych w państwie biorcy; moment zmiany paradygmatu dotyczącego rozumienia rozwoju (opartego na partnerstwie). Za szczególnie istotne uważam wyeksponowanie odniesień do teorii polityki w większości współczesnych, ekonomicznych ujęć ubóstwa (rola państwa w jego ograniczaniu i kreowaniu). Za istotny wkład w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji uznałam wyodrębnienie z teorii traktujących pomoc rozwojową jako podkategorię pomocy zagranicznej, odniesień do wskazanego przedmiotu badań jako do transferu zasobów; osadzenie wnioskowania teoretycznego odnoszącego się do pomocy rozwojowej w kategoriach transferu; wyselekcjonowanie pierwszych koncepcji odnoszących się do rozwoju z polskiej literatury przedmiotu; wyodrębnienie międzyregionalnego ujęcia rozwoju, jako tego służącego budowaniu idei partnerstwa w odniesieniu do pomocy rozwojowej świadczonej przez Unię Europejską (drugi poziom analizy); osadzenie koncepcji teoretycznych odnoszących się do pomocy rozwojowej na gruncie narzędzi *soft power*. Realizacja wskazanego osiągnięcia naukowego pozwoliła mi wdrożyć do literatury przedmiotu twierdzenie mówiące o tym, że rozwój usankcjonowany ekonomicznie posiada silne umotywowania aksjologiczne, osadzone w czynnikach nieekonomicznych.

2) *Zaprezentowałam rys historyczny związany z kształtowaniem się oficjalnej pomocy rozwojowej (ODA) w ujęciu globalnym, w tym dorobek poszczególnych Dekad Rozwoju; wyszczególniłam fakty historyczne, które przyczyniły się do budowania globalnej koncepcji partnerstwa dla rozwoju* (Sikora-Gaca, 2025, s. 65-153). Efekt wskazanego osiągnięcia badawczego był dla mnie niezwykle trudny do wypracowania. Wynika to z faktu, iż realizacja działań pomocowych odbywała się jednocześnie na wielu kontynentach i inicjowana była przez liczne grono aktorów. Rys historyczny pomocy rozwojowej w ujęciu globalnym (pierwszy poziom analizy) był zatem istotny dla pomyślniej realizacji procesu badawczego, odnoszącego się do pozostałych perspektyw badawczych (regionalnej – Unia Europejska i krajowej – Polska. Zatem wskazanego działania badawczego nie można było w żaden sposób pominąć.

Punktem wyjścia do rozważań były dla mnie działania amerykańskie na rzecz rozwoju realizowane na przełomie XIX i XX w. Wykazałam w ten sposób, kiedy termin „pomoc rozwojowa” pojawił się w „obiegu” i jakie działania bilateralne jako pierwsze klasyfikowano do tej kategorii. Stany Zjednoczone były pierwszym państwem, które wprowadziły pomoc rozwojową jako stały element swojej polityki zagranicznej. Istotne dla mnie było również: określenie charakteru tych działań i wskazanie na indywidualne dla pomocy amerykańskiej zjawisko jej „wiązań”; wskazanie na pierwsze doświadczenia państw europejskich, w tym Francji i Wielkiej Brytanii, w zakresie udzielania pomocy rozwojowej, przypadające na okres kolonialny. Poczynione analizy w tym zakresie wykorzystałam na późniejszym etapie badań, kiedy charakteryzowałam etapy profesjonalizacji polskiej pomocy (Sikora-Gaca, 2025, s. 442) oraz genezę europejskiej i polskiej pomocy (Sikora-Gaca, 2025, s. 502).

Kolejnym istotnym wątkiem, który wyodrębniłam w ramach wskazanego osiągnięcia badawczego były amerykańsko-brytyjskie inicjatywy rozwojowe i ich pierwsze formy instytucjonalne. Działania kooperacyjne, które scharakteryzowałam przyczyniły się do podjęcia decyzji o utworzeniu Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), istotnego na poziomie globalnym operatora pomocy rozwojowej. Wskazałam również na powstanie i działalność Administracji Narodów Zjednoczonych do spraw Pomocy i Odbudowy (UNRRA), jako na unikatowy mechanizm pomocy rozwojowej w formule multilateralnej. UNRRA uznawana jest bowiem za pierwszą międzynarodową agencję pomocową. Biorąc pod uwagę perspektywę historyczną wyodrębniłam moment, w którym system pomocy rozwojowej we współczesnym rozumieniu zaczął się instytucjonalizować w wymierze multilateralnym –

system z Bretton Woods. W efekcie utworzono m.in. Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (IBRD) czy Międzynarodowy Fundusz Walutowy (IMF). Wykazałam zatem, że to czynniki historyczne wpłynęły na wielopoziomowy kształt współczesnego systemu pomocowego. Wyodrębniłam tym samym pierwsze fazy procesu instytucjonalizacji.

W dalszej kolejności scharakteryzowałam nową politykę pomocową USA i sytuację gospodarczą Europy po II wojnie światowej. Wyodrębniłam historyczne uwarunkowania kształtowania się różnych form pomocy rozwojowej, w tym: wsparcia humanitarnego czy kredytów rozwojowych. Wykazałam, że co prawda czynniki ekonomiczne odegrały istotną rolę w kształtowaniu powojennego ładu międzynarodowego, jednakże to uwarunkowania polityczne przyczyniły się do instytucjonalizacji działań rozwojowych w skali globalnej. Wskazałam na Plan Marshalla i Europejski Plan Odbudowy jako na symboliczny początek uruchomienia współczesnego systemu pomocy rozwojowej, w efekcie, którego powołano do życia Europejską Organizację Współpracy Gospodarczej (OEEC), a następnie Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD).

Przeprowadzone przeze mnie analizy wykazały, że choć Plan Marshalla jako inicjatywa rozwojowa trwał zaledwie kilka lat, to szereg jego cech charakterystycznych do tej pory uznaje się za modelowe. Wykazałam, że wskazany proces instytucjonalizacji pomocy rozwojowej przyczynił się do powołania instytucji, która do dziś odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu globalnej polityki na rzecz rozwoju (OECD). W dalszej części dokonałam charakterystyki instytucjonalizacji systemu pomocy rozwojowej po II wojnie światowej. Odniosłam się do: działań integracyjnych w Europie Zachodniej (powstanie Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali, EWWiS; Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, EWG; Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej, EURATOM). Wykazałam, że pomyślna realizacja Planu Marshalla w Europie pomogła w wypracowaniu formuły *peer pressure* – współpracy równych sobie. Wyodrębniłam moment powstania OECD jako dowód na postępującą profesjonalizację globalnego systemu pomocy rozwojowej, który przyczynił się do powstawania sformalizowanych programów pomocy rozwojowej. Charakterystyce poddałam również etap utworzenia Komitetu Pomocy Rozwojowej (DAC OECD).

Wyodrębniłam z literatury przedmiotu treści odnoszące się do: „zimnowojennych” amerykańskich i radzieckich inicjatyw rozwojowych, z uwagi na istotne wątki odnoszące się do integracji państw bloku socjalistycznego (uwarunkowania historyczne właściwe dla trzeciego poziomu analizy – krajowej – polskiej); „rozwojową” integrację polityczną sojuszników amerykańskich (w okresie powojennym uznawano pomoc rozwojową za głównie projekt amerykański); stosunku Sowietów i Amerykanów do dekolonizacji. W dalszej części uwagę skupiłam na czterech Dekadach Rozwoju (lata 60., 70., 80. i 90. XX w.). Za istotny wkład w rozwój dyscypliny uznaję bardzo szczegółowe uporządkowanie najważniejszych faktów historycznych, które się do nich odnoszą, w tym tych, które wpłynęły w sposób istotny na współczesne traktowanie pomocy rozwojowej.

We wskazanym osiągnięciu badawczym przeanalizowałam uwarunkowania pomocy rozwojowej w XXI w. Wykazałam, że działania rozwojowe realizowane w XX w. cechowała dysfunkcyjność. Za przykład nieefektywności uznałam finansowanie przez donatorów wielkich projektów infrastrukturalnych, która doprowadziły do upadku systemów rolniczych w krajach rozwijających się oraz finansowanie działań militarnych. Wskazany „bagaż”, z którym pomoc rozwojowa „weszła” w XXI w., pogłębił tylko efekt światowej asymetrii rozwojowej. W analizach wykazałam wydarzenia przełomowe dla badań nad partnerstwem na rzecz rozwoju (m.in. Program Działan z Akry z 2008 r.). Wskazałam również na istotne narzędzia rozwojowe, które pojawiły się w nowym tysiącleciu (pożyczki rozwojowe jako nowe formy ODA). Moim istotnym wkładem w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji jest analiza celów pomocy rozwojowej w ujęciu historycznym, pokazująca ich ewolucję (od instrumentalizacji przez donatorów po coraz większe uwzględnianie interesów poszczególnych beneficjentów –

bezpośrednich odbiorców transferów rozwojowych). Wykazałam, że uwarunkowania historyczne wpłynęły na wykształtowanie się różnego stosunku poszczególnych donatorów do: kwestii udzielania ODA; suwerenności biorców; koncepcji ich własnościowych planów rozwojowych.

3) *Usystematyzowałam terminologię oraz zmienne odnoszące się do pomocy rozwojowej* (Sikora-Gaca, 2025, s. 153-157; 162-204). Wskazałam moment wdrożenia do literatury przedmiotu definicji oficjalnej pomocy rozwojowej sformułowanej przez DAC OECD. Uznałam ją za podstawową i najważniejszą wykładnię dla wszystkich aktorów systemu pomocowego. Określiłam kanały przepływu pomocy rozwojowej i wskazałam jej głównych odbiorców.

Za istotny wkład w rozwój dyscypliny uznaję wyodrębnienie pojęcia donatorów pierwotnych (obywateli państw donatorów), którzy m.in. poprzez płacone podatki finansują działania rozwojowe w państwie-biorcy. Zauważyłam, że terminologia odnosząca się do pomocy rozwojowej jest stosowana w literaturze przedmiotu mało rygorystycznie bowiem interpretuje się ją bardzo często jako pomoc zagraniczną, współpracę rozwojową lub po prostu współpracę, bądź pomoc gospodarczą. Wskazałam, że wynika to z faktu nowatorskiego charakteru badań nad pomocą rozwojową oraz nieumiejętnością rozróżnienia stosowanych terminów przez badaczy problematyki; wskazane terminy stosowane są często zamiennie, w sposób przypadkowy i nieodpowiadający zakresowi prezentowanych treści.

Istotnym wkładem w rozwój dyscypliny będzie również wdrożenie do literatury przedmiotu wnioskowania mówiącego o tym, że pomoc rozwojowa, pomoc zagraniczna i współpraca rozwojowa nie są terminami tożsamymi. Wskazałam, że w ujęciu nauk o polityce i administracji są to podkategorie pomocy zagranicznej. Za cele, instytucje, procesy decyzyjne i określone aktywności w obszarze pomocy rozwojowej odpowiedzialna jest polityka rozwojowa kształtowana przez wielu aktorów międzynarodowych. Wykazałam, że oficjalna pomoc i oficjalne finanse rozwojowe różnią się, co w literaturze przedmiotu jest bardzo często pomijane. Szczególnych wyjaśnień terminologicznych dokonałam względem pojęcia „realnej pomocy” i kwalifikowania do jej obszaru przypadkowych kategorii wydatków. Zdefiniowałam ją jako faktyczną wartość pomocy rozwojowej, która trafia do biorców. Wartościowanie ilościowe nie odzwierciedla bowiem faktycznej wartości ODA, która „dociera” do biorców; uwzględnia bardzo często środki finansowe, które nawet „nie opuszczają” kraju dawców. Zauważyłam, że jest to istotny problem całej globalnej sieci rozwoju, odnoszący się do wszystkich trzech poziomów analizy.

Wyodrębniłam „miękkie” i „twarde narzędzia pomocy rozwojowej, a także dokonałam ich charakterystyki. Zabrałam również głos w dyskusji środowiska naukowego odnoszącej się do faktu, która z opcji pomocy jest tą bardziej „wartościową” – zwrotna czy bezzwrotna. Analizy pokazują, że granty bezzwrotne demobilizują biorców, w efekcie czego pojawia się nieracjonalność wydatkowania. Siłę efektu pożyczek rozwojowych uznałam za bardziej użyteczną. Istotnym problemem biorców jest zazwyczaj ich własny kapitał inwestycyjny, którego nieustannie brakuje. Powinien on uzupełniać działania inwestycyjne donatora w kraju biorcy. Wdrożyłam zatem do literatury przedmiotu propozycję zaangażowania ODA donatorów w potrzebę osiągnięcia sprecyzowanego wskaźnika rozwojowego („wzrost liczby przedsiębiorstw”); przyjęłam we wskazanym zakresie rozumowanie kalkulacyjne: pieniądze za efekt). Powiązałam intensyfikację działań pomocowych z konkretnie wypracowaną wartością dodaną, która jest wymierna i policzalna („50 nowoutworzonych mikroprzedsiębiorstw”). Negatywnie oceniłam fakt, że większość państw DAC OECD preferuje udzielanie pomocy rozwojowej w formule bezzwrotnej (czyli tej mało efektywnej). Wykazałam również, że formuła zwrotna stanowi zaledwie 1,2% ODA tego podmiotu (dla przykładu: w Japonii – 48%).

Wykazałam, że uwarunkowania systemowe polityk rozwojowych dawców wpływają w sposób istotny na niską efektywność udzielanego przez nich wsparcia.

Sklasyfikowałam formy i instrumenty pomocy rozwojowej. Odniosłam się do teoretycznych podstaw klasyfikacji, scharakteryzowałam pomoc dwustronną i wielostronną (w tym: tą bilateralną i multilateralną). Dokonałam konceptualizacji pojęcia transferów rozwojowych generowanych przez Unię Europejską. Odniosłam się do wad i zalet dwustronnej i wielostronnej pomocy rozwojowej. Zwróciłam uwagę na istotny aspekt prywatyzacji pomocy i wartość prywatnych transferów rozwojowych. Uznałam za istotne, że w ramach GPEI – Globalnego Wskaźnika Środowiska Filantropii istotną zmienną poddawaną przy ocenie jest środowisko społeczno-kulturowe, w tym: podstawowe wartości społeczne, kulturowe tradycje filantropijne, stopień zaufania społecznego i poziom świadomości obywateli. Zaprezentowałam wartości wskaźnika GPEI za lata 2018-2020 dla Polski. Scharakteryzowałam również pomoc finansową, rzeczową i techniczną. Odniosłam się do pojęcia pomocy związanej i niewiązanej. Dokonałam klasyfikacji donatorów na podstawie poziomu wiązania pomocy. Zaprezentowałam ewolucję oficjalnej pomocy rozwojowej w kierunku odwiązywania pomocy ze szczególnym uwzględnieniem danych w tym zakresie dla państw DAC OECD (po to by przeanalizować dane dla Polski). Osobnej kategoryzacji poddałam kwestie odnoszące się do pomocy humanitarnej. Usystematyzowałam literaturę odnoszącą się do kwestii pomocy projektowej i programowej. Zwróciłam uwagę na zmiany ewolucyjne w podejściu programowo-projektowym. Wyodrębniłam etapy realizacji pomocy projektowej. Zaprezentowałam podejście programowe do udzielania pomocy rozwojowej, ogólnosektorowe oraz to stanowiące wsparcie budżetowe.

4) *Wypełniłam lukę pojęciową nowymi kategoriami. Usystematyzowałam czynniki odnoszące się do pomocy rozwojowej. Zbudowałam ścieżkę rozwojową dla kategorii transferów rozwojowych i czynników z nimi powiązanych* (Sikora-Gaca, 2025, s. 157-162). W ramach wskazanego osiągnięcia badawczego wykazałam, że w literaturze przedmiotu brakuje istotnej kategorii pojęciowej, która pozwoliłaby rozdzielić zakres pomocy zagranicznej od czynników rozwojowych. Moim istotnym wkładem w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji jest wdrożenie do literatury przedmiotu kategorii pojęciowej „transferów rozwojowych”, które zdefiniowałam jako „skuteczną jakościowo, zagraniczną pomoc gospodarczą udzielaną państwom rozwijającym się, będącą efektem mobilizacji publicznego i prywatnego kapitału krajowego, pochodzącego z państw wysoko uprzemysłowionych, zaangażowanego celem lub likwidacji występującej na świecie luki rozwojowej”. Do pojęcia „transferów rozwojowych” zakwalifikowałam wszelkie zasoby, w tym m.in. dobra fizyczne, umiejętności, techniczne *know-how*, granty (darowizny), preferencyjne pożyczki oraz inne niefinansowe środki wdrożeniowe i innowacyjne formy zaangażowania, płynące z sektora publicznego i prywatnego. Kolejnym pojęciem, które wdrożyłam do literatury przedmiotu w ramach prezentowanego osiągnięcia naukowego jest kategoria „inwestycyjnych działań uzupełniających”. Wykazałam ich dwa rodzaje: „inwestycyjne działania uzupełniające zmierzające do rozwoju i wspierające go” oraz „inwestycyjne działania uzupełniające zmierzające do rekonstrukcji i wspierające ją”. Drugą z prezentowanych kategorii odniosłam do państw z HDI poniżej 0,599 wartości wskaźnika wskazując tym samym, że są to takie podmioty państwowe, w których niezbędna jest całkowita przebudowa systemu społeczno-gospodarczego i politycznego przy bezwzględnym poszanowaniu uwarunkowań historycznych i kulturowych. „Rekonstrukcja” odnosi się zatem do nieefektywnych bądź nieistniejących sektorów systemu politycznego; „rozwój” natomiast do tych przestrzeni państwa – biorcy, które są funkcjonalne, jednakże brakuje im zasobów do osiągnięcia wyższego poziomu. Za zasadne uznałam odniesienie kategorii pojęciowej „inwestycyjne działania uzupełniające zmierzające do rozwoju i wspierające go” względem RM, natomiast „inwestycyjne działania uzupełniające zmierzające do rekonstrukcji i wspierające ją” względem Sudanu Południowego (odpowiednie

pomiary w zakresie prezentowanego wnioskowania poczyniłam w monografii: Sikora-Gaca, 2025, s. 243).

Wskazane kategorie pojęciowe zostały przeze mnie wdrożone do literatury przedmiotu bowiem uważam, że głównym celem działalności wszystkich aktorów systemu pomocy powinna być jego dalsza profesjonalizacja, zmierzająca do wypracowania zdecydowanie bardziej trwałych i wartościowych partnerskich układów współpracy, eliminująca wszelkie relacje zależności między donatorami a biorcami pomocy, wykorzystująca w sposób efektywny istniejące przepływy środków finansowych.

5) *Scharakteryzowałam globalny system pomocy rozwojowej i określiłam strukturę światowego partnerstwa na rzecz rozwoju oraz podstawowych instytucji multilateralnych, które nim zarządzają; stworzyłam schemat globalnej sieci rozwoju* (Sikora-Gaca, 2025, s. 204-273). Z uwagi na fakt, iż współcześnie we współpracę na rzecz rozwoju, w charakterze donatorów, zaangażowanych jest kilkadziesiąt różnych podmiotów, w tym: rządy państw, agendy bilateralne, instytucje międzynarodowe oraz regionalne, celem prezentowanego osiągnięcia badawczego było usystematyzowanie wiedzy w omawianym zakresie. W trakcie weryfikacji historycznych uwarunkowań rozwoju wyodrębniłam dwa główne systemy globalnej pomocy rozwojowej.

Pierwszy z nich skupiony był wokół instytucji powstałych jako pochodna konferencji w Bretton Woods, drugi – powstał jako konsekwencja działań pomocowych i integracyjnych skierowanych względem powojennej Europy – DAC OECD. Świadomość tych różnic jest najistotniejszym punktem wyjścia do dalszych analiz odnoszących się do globalnego systemu pomocy. W związku z powyższym zaproponowałam wdrożenie do literatury przedmiotu kategorii pojęciowej „globalna sieć rozwoju” dla określenia światowego partnerstwa na rzecz rozwoju, które funkcjonuje w przestrzeni globalnej. We wskazanym osiągnięciu badawczym dokonałam szczegółowej charakterystyki najistotniejszych aktorów zaangażowanych w globalną sieć rozwoju, ich struktur organizacyjnych oraz produktów i usług rozwojowych, które one oferują.

W analizach uwzględniłam: Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (IBRD), Międzynarodowy Fundusz Walutowy (IMF), Międzynarodowe Stowarzyszenie Finansowe (IFC), Międzynarodowe Stowarzyszenie Rozwoju (IDA), Międzynarodowe Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych (ICSID) oraz Wielostronną Agencję Gwarancji Inwestycji (MIGA). Za istotne dla rozwoju dyscypliny uważam: wdrożenie do literatury przedmiotu rozważań na temat koordynacji działań pomocowych wskazanych instytucji; tych traktujących o IBRD jako o wyspecjalizowanej agendzie ONZ; te charakteryzujące współpracę IBRD i IMF; te precyzujące informacje nt. Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju i pomocy rozwojowej świadczonej przez ONZ.

6) *Określiłam ramy instytucjonalne oraz formalno-prawne systemu pomocy rozwojowej Komitetu Pomocy Rozwojowej Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju* (Sikora-Gaca, 2025, s. 232-238). We wskazanym osiągnięciu uzupełniłam treści odnoszące się do globalnej sieci rozwoju poprzez szczegółową charakterystykę 60 lat funkcjonowania systemu pomocy rozwojowej DAC OECD. W tym zakresie istotnym moim wkładem w rozwój dziedziny jest chronologiczne ukazanie procesu kształtowania się wskazanej instytucji w latach 1960-2022 (Sikora-Gaca, 2025, s. 237) oraz wskazanie na nią jako na najistotniejszego promotora koncepcji spójności polityki na rzecz rozwoju (PCD) (do tej kwestii odnoszę się również w kolejnych częściach monografii, w których charakteryzuje wspomniane zagadnienia z perspektywy regionalnego – europejskiego systemu pomocowego, Sikora-Gaca, 2025, s. 307, 319-320, 334, 338-339, 353, 358-364, oraz krajowego – polskiego, s. 515-524).

7) *Przeanalizowałam problematykę biorców i dawców uczestniczących w globalnym systemie pomocy; sklasyfikowałam ich i określiłam stopień występujących między nimi zależności* (Sikora-Gaca, 2025, s. 239-271). We wskazanym osiągnięciu naukowym zwróciłam uwagę na stopień zależności biorców względem dawców i wynikającą z tego faktu globalną lukę rozwoju. Wdrożyłam do literatury przedmiotu wnioskowanie, w którym: negatywnie oceniłam formę pomocy rozwojowej jaką jest wsparcie budżetowe; uznałam, iż powinna ona zostać wyeliminowana z dostępnych formuł świadczenia ODA jako ta najbardziej rozproszona i przynosząca minimalne efekty wdrożeniowe.

Wskazałam dostępne w literaturze przedmiotu klasyfikacje biorców pomocy rozwojowej, w tym: Północ-Południe; Wschód-Zachód; te, którymi posługuje się Bank Światowy. Wdrożyłam do literatury przedmiotu klasyfikację biorców pomocy rozwojowej, uwzględniającą osiągnięty przez nich wskaźnik HDI, jednakże zastosowałam we wskazanej analizie porównawczej kryteria rozróżniające biorców pomocy wyodrębnione przez Witold Rakowskiego. Efekt tych analiz został przeze mnie zaprezentowany w formie tabeli (Sikora-Gaca, 2025, s. 243-246). Powyższe wnioskowanie zaprezentowałam również w ujęciu kontynentalnym. Pozwoliło mi to zweryfikować „zasobność” każdego z kontynentów pod względem udziału państw z określonych kategorii rozwoju społecznego w ujęciu procentowym (s. 247). Na tej podstawie wdrożyłam do literatury przedmiotu graficzną prezentację zagadnienia odnoszącą się do kontynentu europejskiego i afrykańskiego, dzięki czemu wykazałam istotne ilościowe różnice rozwojowe obu obszarów (s. 248). We wskazanym osiągnięciu badawczym zaprezentowałam również klasyfikację biorców pomocy według DAC OECD.

Istotnym wkładem w rozwój dziedziny jest moje wnioskowanie odnoszące się do pojęcia „błędnego koła rozwoju”. Oszacowałam wartość pomocy rozwojowej jaką członkowie DAC OECD przekazują biorcom. Dane te zestawiałam z wartością zadłużenia krajów rozwijających się. Wykazałam tym samym, że w aktualnie funkcjonującej globalnej sieci rozwoju kraje rozwijające potrzebują przynajmniej 60 lat, aby spłacić długi wynikające z zaciągania kolejnych pożyczek rozwojowych, co wynika m.in. z faktu niższej rzeczywistej wartości ODA (realnej wartości pomocy). W odniesieniu do powyższych rozważań podałam w wątpliwość sens świadczenia ODA w ramach globalnej sieci rozwoju, w skomplikowanej i wysoce zinstytucjonalizowanej formule wielostronnej. W tej części prezentowanego osiągnięcia naukowego sklasyfikowałam również dawców pomocy rozwojowej.

8) *Zidentyfikowałam pojęcie skuteczności i efektywności oficjalnej pomocy rozwojowej; stworzyłam model skalowania efektywności wdrażanych transferów rozwojowych; stworzyłam miary rozwoju i przyporządkowałam im okres porównawczy celem zweryfikowania poziomu osiągniętej efektywności przekazanych biorcy transferów rozwojowych* (Sikora-Gaca, 2025, s. 261-271). Istotny wkład w rozwój dyscypliny stanowią moje rozważania na temat skuteczności i efektywności pomocy rozwojowej. Podkreśliłam znaczenie pięciu podstawowych zasad skuteczności i efektywności ODA, sformułowanych w Deklaracji Paryskiej. W odniesieniu do efektywności działań pomocowych za istotny wkład w rozwój dyscypliny uznaję wdrożoną do literatury przedmiotu miarę skalowania efektywności pomocy opartą na procentowym zakresie realizacji wskaźników kontekstowych deklarowanych w projektach rozwojowych. Wdrożyłam również do literatury przedmiotu definicję efektywności pomocy (zdolność do faktycznego wdrożenia przez donatorów wskaźników kontekstowych założonych dla państwa-biorcy, przynajmniej na poziomie 80% wartości docelowej względem wartości bazowej) (Sikora-Gaca, 2025, s. 267). Stworzyłam miary rozwoju i przyporządkowałam im okres porównawczy celem zweryfikowania poziomu osiągniętej efektywności przekazanych biorcy transferów rozwojowych (Sikora-Gaca, 2025, s. 269).

Dokonałam krytyki światowego partnerstwa na rzecz rozwoju. Za istotny wkład w rozwój dyscypliny uznaję wdrożenie przeze mnie do literatury przedmiotu pojęcia „użyteczności pomocy rozwojowej”. Wykazałam, że działania pomocowe ukonstytuowały się w przestrzeni globalnej w formule „przemysłowej”, w której miliardami świadczonej ODA walczy się o jak największy udział w rynku biorcy, a nie o użyteczność proponowanych inwestycyjnych działań uzupełniających. Wykazałam, że kraje rozwijające się mają ogromne trudności z obsługą „własnych” donatorów i na ten czas angażują często zupełnie niepotrzebnie istotne zasoby. Odniosłam się również do słabej koordynacji działań pomocowych i trudności w omawianym zakresie, które generują odmienne systemy świadczenia ODA funkcjonujące na wszystkich trzech poziomach analizy. Wnioskowanie oparłam na raportach kontrolnych Komisji Europejskiej, które wykazały, że ponad 900 projektów rozwojowych, wartych 11,5 mld euro nie spełniło założonych celów (nie uzyskało planowanych do realizacji wskaźników kontekstowych), co oznacza, że co drugie euro wydane przez Unię Europejską na pomoc rozwojową było bezużyteczne. Wskazałam tym samym, że pomoc zagraniczna może być tym czynnikiem, który utrwała ubóstwo, co jest efektem zbyt dużego zakresu interwencjonizmu donatora w warunkach niedorozwoju gospodarczego biorcy. Zwróciłam w tym miejscu uwagę na fakt, że istnieją rozwiązania, które mogłyby zreformować skutecznie sposoby i metody świadczenia ODA w ramach globalnej sieci rozwoju, jednakże ich wdrożenie wymaga rezygnacji przez dawców z realizacji partykularnych interesów i podmiotowego traktowania biorców pomocy.

9) *Przeanalizowałam współpracę na rzecz rozwoju kształtującą się na poziomie Unii Europejskiej co do stosowanej terminologii, zmiennych historycznych, formalno-prawnych, instytucjonalnych, instrumentalnych (poszczególne fundusze) i funkcjonalnych* (Sikora-Gaca, 2025, s. 274-378). Realizując wskazane osiągnięcie naukowe kierowałam się analogicznymi kryteriami, jak te zastosowane względem analiz poczynionych dla globalnej sieci rozwoju. Usystematyzowałam dostępne w literaturze przedmiotu terminy odnoszące się do pomocy rozwojowej świadczonej na gruncie europejskim i wskazałam, że pojęcie „unijnej polityki współpracy na rzecz rozwoju” będzie tym najszerszym, określającym całokształt inicjowanych na poziomie europejskim działań. Istotnym wkładem w rozwój dyscypliny są poczynione przeze mnie wskazania odnoszące się do historycznych uwarunkowań pomocy rozwojowej Wspólnot Europejskich, w tym te obrazujące: czynniki inicjujące wątek współpracy rozwojowej w przestrzeni europejskiej; odnoszące się do Traktatów Rzymskich, Konwencji Wykonawczej i stowarzyszenia z terytoriami zależnymi; umów z Yaounde (wdrożyłam do literatury przedmiotu propozycję sklasyfikowania poszczególnych etapów kształtowanej współpracy: I – wdrożenie idei interregionalizmu, II – zainicjowanie współpracy, III – zapoczątkowanie partnerstwa, IV – rozpoczęcie dialogu, V – budowanie współpracy społeczno-kulturowej) i konwencji z Lome (VI – prawa człowieka i ugruntowanie interregionalizmu); dwukierunkowy rozwój polityki współpracy na rzecz rozwoju w przestrzeni europejskiej; umowę o partnerstwie z Cotonou jako największe forum w dziedzinie współpracy na świecie (w omawianym zakresie wdrożyłam do literatury przedmiotu autorskie opracowanie prezentujące zakres pomocy rozwojowej finansowanej z Europejskiego Funduszu Rozwoju dla państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku w latach 1959-2023); równe partnerstwo i dialog interregionalny UE z Afryką, Karaibami i Pacyfikiem; dorobek umowy z Cotonou; formalno-prawne aspekty pomocy rozwojowej UE; strukturę instytucjonalną polityki na rzecz rozwoju w UE; instrumenty unijnej polityki rozwojowej; zasady funkcjonowania polityki rozwojowej UE (w tym: geograficzny zasięg pomocy rozwojowej UE, Komisję Europejską w roli donatora, spójność unijnej polityki na rzecz rozwoju, zróżnicowanie programów pomocowych państw członkowskich, wskaźnik zaangażowania na rzecz rozwoju – CDI i jego wartości m.in. w odniesieniu do Polski); współpracę rozwojową z partnerami wschodnimi (w

tym: pomoc rozwojową dla państw Europy Środkowej i Wschodniej, rozszerzenie UE w 2004 r., Europejską Politykę Sąsiedztwa i Partnerstwo Wschodnie). Za najistotniejszy wkład w rozwój dziedziny nauk o polityce i administracji uznaję usystematyzowanie powyższych treści i określenie między nimi związku przyczynowo-skutkowego.

10) *Dokonałam charakterystyki wschodniego wymiaru unijnej polityki rozwojowej, w tym Europejskiej Polityki Sąsiedztwa i Partnerstwa Wschodniego* (Sikora-Gaca, 2025, s. 379-384). Za szczególnie istotne w ramach wskazanego osiągnięcia naukowego uznałam ewolucyjne uporządkowanie procedowania na łamach UE ustaleń odnoszących się do uruchomienia Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, Europejskiego Instrumentu na rzecz Demokracji i Praw Człowieka (EIDHR), Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (ENPI), Partnerstwa Wschodniego oraz Europejskiego Funduszu na rzecz Demokracji (EED). Wyeksponowałam rolę Polski w zainicjowaniu Partnerstwa Wschodniego. Zwróciłam uwagę na fakt, że w konsekwencji powołania tej inicjatywy politykę rozwojową UE rozszerzono o nowe kierunki świadczenia pomocy, w tym m.in. RM. Określiłam wartość transferów rozwojowych będących istotnym zasobem dla państw Partnerstwa Wschodniego – biorców wskazanego wsparcia w poszczególnych latach, a także w podziale na jednego mieszkańca omawianego terytorium. Zwróciłam również uwagę na kwestię skuteczności bądź jej braku w odniesieniu do realizowanych tam (specyficznych „korupcyjnych” i „nieprojektowych” regionach) programów i projektów rozwojowych.

11) *Scharakteryzowałam relacje polityczno-gospodarcze oraz rozwojowe między Unią Europejską a Republiką Mołdawii oraz przeprowadziłam pomiar źródeł transferów rozwojowych i wysokości wsparcia makrofinansowego przyznanego przez UE Republice* (Sikora-Gaca, 2025, s. 384-418). W ramach wskazanego osiągnięcia badawczego wdrożyłam do literatury przedmiotu kompleksowe opracowanie pokazujące proces kształtowania się relacji polityczno-gospodarczych i rozwojowych między Unią Europejską a RM, począwszy od 1989 r. po rok 2022. Wykazałam jednoznacznie, że inicjowane działania mają na celu wzmocnienie procesów integracyjnych w przestrzeni poradzieckiej. Istotnym wkładem w rozwój dyscypliny są zaprezentowane w tej części osiągnięcia naukowego autorskie badania dotyczące wielkości transferów rozwojowych kierowanych przez Unię Europejską w stronę Mołdawii. Przyrównałam ich wielkość do PKB Republiki. Jako pierwsza wdrożyłam do literatury przedmiotu opracowania odnoszące się do wskazanej tematyki. Wyodrębniłam w nim najważniejsze źródła wsparcia finansowego UE dla Mołdawii i oszacowałam ich wielkość; usystematyzowałam zakres i wielkość transferów rozwojowych przekazanych RM za pośrednictwem Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (EISP); określiłam wielkość wsparcia makrofinansowego m.in. poprzez: wykazanie liczby źródeł, z których płynęły środki finansowe; określenie wielkości nakładów rozwojowych UE na rzecz rozwoju badań, kadr i innowacji w Republice; analizę porównawczą tych danych i ogólnych nakładów budżetowych w kolejnych latach programowania; jakościową charakterystykę inicjatyw projektowych będących efektem pozyskanego wsparcia. Dane zaprezentowałam w pierwszej kolejności dla lat 2007-2017. W tym miejscu wykorzystałam wyniki autorskich badań zrealizowanych na potrzeby Związku Polaków w Rumunii i opublikowanych w Suceawie w 2019 r. (Sikora-Gaca, 2019, s. 475-496). Wskazane analizy poszerzyłam o lata 2018-2022 i wykazałam w omawianym aspekcie kolejne, istotne dane, w tym: wielkość zakontraktowanych środków finansowych, liczbę zobowiązań przypadających na dane lata kalendarzowe, liczbę beneficjentów objętych pomocą, liczbę źródeł finansowania. W literaturze przedmiotu nie pojawiły się do tej pory inne opracowania odnoszące się do poruszanego przeze mnie zagadnienia.

12) *Przeanalizowałam doświadczenia rozwojowe Polski jako biorcy pomocy rozwojowej* (Sikora-Gaca, 2025, s. 419-437). We wskazanym osiągnięciu naukowym dokładnie przeanalizowałam drogę Polski jako biorcy pomocy rozwojowej, istotne bowiem były dla mnie doświadczenia zdobyte w tej roli. W pierwszej kolejności analizie poddałam zakres wsparcia rozwojowego pozyskanego przez Polskę w ramach misji UNRRA, a następnie w ramach „rozwojowej” pomocy radzieckiej. W odrębnych rozważaniach skupiłam się na wątku pomocy rozwojowej płynącej do Polski z Zachodu w ramach wsparcia polskiej transformacji, a także na tym pochodzącym od Wspólnot Europejskich i UE. Wykazałam udział Polski w strukturach organizacji rozwojowych i dokonałam podsumowania zakresu wsparcia rozwojowego pozyskanego z tych instytucji oraz liczby zrealizowanych dzięki nim projektów rozwojowych. Scharakteryzowałam również zakres wybranych inwestycyjnych działań uzupełniających, pokazując ich różnorodność i obszary interwencji. Tym samym wdrożyłam do literatury przedmiotu jako pierwsza tak kompleksowe opracowanie odnoszące się do problematyki Polski jako biorcy wsparcia rozwojowego od lat 50. XX w.

13) *Przeanalizowałam doświadczenia rozwojowe Polski jako dawcy pomocy rozwojowej; uporządkowałam terminologię w zakresie oficjalnej pomocy rozwojowej obowiązującą na gruncie polskim; wdrożyłam do literatury przedmiotu etapy profesjonalizacji działań kwalifikowanych jako polska pomoc oraz rozważania odnoszące się do tematyki profesjonalizacji polskiej pomocy; zidentyfikowałam polskie transformacyjne know-how* (Sikora-Gaca, 2025, s. 438-490). W ramach prezentowanego osiągnięcia naukowego dokonałam konceptualizacji pojęcia „polska pomoc” („polska współpraca rozwojowa”). Wykazałam, że w przypadku Polski termin „pomoc rozwojowa”, jak i „współpraca na rzecz rozwoju” to zagadnienia relatywnie nowe, które upowszechniły się dopiero po 2004 r., wraz z zainicjowaniem nowego systemu wsparcia dla krajów rozwijających się, jako krajowa formuła *soft power*. Na potrzeby dalszych analiz usystematyzowałam terminologię odnoszącą się do ODA na gruncie polskim i osadziłam ją w odpowiednich ramach czasowych, które wynikały z ewolucji polskiej polityki rozwojowej. Zwróciłam uwagę na fakt, że w przypadku Polski połączenie perspektywy badawczej biorcy i dawcy pomocy jest niezwykle interesujące poznawczo, wpływa bowiem nie tylko na techniczne uwarunkowania procesu świadczenia ODA, ale również na wybór kierunków, do których kierowane jest wsparcie.

Moim istotnym wkładem w rozwój dyscypliny jest wyodrębnienie poszczególnych etapów profesjonalizacji polskiej pomocy. Uwagę skupiłam na: polskiej zagranicznej pomocy ekonomicznej udzielanej do 1996 r.; kolejnych trzech fazach profesjonalizacji polskiej pomocy przypadających na lata 1996-2004, 2004-2011 i po roku 2012. Scharakteryzowałam działania realizowane działania rozwojowych. Wskazana kategoryzacja pozwoliła mi na wyodrębnienie terminu „polskie transformacyjne *know-how*” dla określenia koncepcji polskiej pomocy i jej tematów przewodnich. Odniosłam się również do procesu instytucjonalizacji polskiej pomocy i aspektów formalno-prawnych, które go tworzą.

14) *Scharakteryzowałam indywidualny wymiar polskiej pomocy, w tym ze szczególnym uwzględnieniem krajów Partnerstwa Wschodniego* (Sikora-Gaca, 2025, s. 491-502). Wykazałam, że akcentowanie indywidualnego wymiaru polskiej pomocy było widoczne już na wczesnych etapach profesjonalizacji polskiej ODA. Od samego początku Polska składała deklarację, że będzie kierować wsparcie rozwojowe do tych krajów rozwijających się, z którymi utrzymuje znaczący poziom stosunków politycznych, gospodarczych i kulturalnych, a więc tych realizujących procesy transformacji ustrojowej, położonych w Europie Wschodniej i Południowo-Wschodniej. Wykazałam, że deklaracje te ugruntowały silną pozycję sąsiadów Polski jako największych odbiorców jej ODA. Poprzez wypracowane „polskie transformacyjne *know-how*” wcieliła się ona w rolę donatora – eksperta do spraw przemian systemowych.

Wykazałam, że podejście to ukierunkowało polską ODA na m.in. wsparcie demokracji, administracji wewnętrznej, rządów prawa i społeczeństwa obywatelskiego. Promocja idei Partnerstwa Wschodniego i ogromna rola Polski w uruchomieniu wskazanej inicjatywy to przejaw jej aspiracji do odgrywania roli eksperta na forum UE w odniesieniu do działań rozwojowych na wschodzie.

Wykazałam, że Polska od samego początku instytucjonalizacji ODA, nie przyjęła zasad i priorytetów jej udzielania obowiązujących w UE i w ramach OECD. Wspólnie z nowymi członkami UE (rozszerzenie w 2004 r.) wykształciła własny model pomocy. Polskie działania pomocowe uznawane są przez społeczność międzynarodową za niewystarczające, jednakże trudno odmówić im zgodności z zasadą lokalizacji pomocy, która mówi o potrzebie ograniczania skali ODA i kierowania jej w stronę lokalnych potrzeb biorcy, przy poszanowaniu jego godności i w myśl zasady partnerstwa. Jako cztery główne obszary działania polskiej pomocy wyodrębniłam: kapitał ludzki, dobre rządzenie, przedsiębiorczość i sektor prywatny oraz rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich.

Wykazałam, że w polską pomoc zaangażowana jest sieć partnerów reprezentujących trzeci sektor. Projekty rozwojowe realizowane przez te instytucje można skategoryzować jako inwestycyjne działania uzupełniające, które cechuje dobre rozpoznanie potrzeb kraju biorcy i budowanie partnerskiej współpracy z miejscowymi partnerami. To przekłada się na efekt wypracowania trwałych i pozytywnych rezultatów w miejscu niesienia pomocy. Wskazałam również, że w dalszych etapach profesjonalizacji polskiej pomocy niezbędne jest wzmacnianie potencjału polskich organizacji pozarządowych zaangażowanych w proces świadczenia ODA względem biorców.

15) *Uwzględniłam uwarunkowania historyczne europejskiej i polskiej współpracy na rzecz rozwoju oraz zestawiałam je z kierunkami świadczonej ODA; dokonałam usystematyzowania priorytetowych biorców polskiej pomocy w latach 2004-2027* (Sikora-Gaca, 2025, s. 502-526). W ramach wskazanego osiągnięcia badawczego wykazałam, że polska pomoc jest częścią unijnej współpracy na rzecz rozwoju. Wdrożyłam do literatury przedmiotu wnioskowanie odnoszące się do powiązania kierunków współpracy wykazywanej w ramach ODA, zarówno przez Polskę, jak i Unię Europejską, z czynnikami historycznymi odnoszącymi się do budowanych przez lata relacji (podmiotowych i przedmiotowych). Unia Europejska koncentruje działania pomocowe na państwach Afryki, Karaibów i Pacyfiku, bowiem wynika to z genezy jej polityki rozwojowej. Polska koncentruje się na wschodnim wymiarze współpracy dokładnie z tych samych powodów – historyczne uwarunkowania współpracy w regionie i bliskie więzi sąsiedzkie. Wykazałam, że różnica w omawianym zakresie wynika z faktu, iż kraje tzw. „starej unii” zbudowały współpracę na bazie relacji podległych, silnych zależności kolonialnych i układzie centrum – peryferie. Polska natomiast wraz z pozostałymi republikami radzieckimi stanowiła peryferie względem ZSRR. Z chwilą jego upadku państwa Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej stały się równymi podmiotami budującymi partnerstwo na rzecz wzajemnego rozwoju i siły regionu, w którym geograficznie są usytuowane. Jest to mechanizm stymulowania kooperacji rozwojowej przez integrację sąsiedzką. Relacje Polski w rejonie Afryki, Karaibów i Pacyfiku są słabe i marginalne, w przeciwieństwie do silnych więzi wschodnioeuropejskich. Wykazałam zatem, że krytyka obieranych kierunków wdrażania polskiej pomocy przez społeczność międzynarodową nie jest uzasadniona. Zarówno na poziomie globalnych, jak i europejskich świadczeń ODA zidentyfikowałam szereg dysfunkcyjnych cech w procesie świadczenia pomocy, które wynikają z nieustannego powielania złych praktyk przez społeczność międzynarodową, m.in. tych związanych z nieprawidłowym doбором biorców do współpracy. Istotne spostrzeżenia w omawianym zakresie poczyniłam w trakcie obserwacji wdrożeń rozwojowych realizowanych w Mołdawii. Amerykanie, którzy organizowali szkolenia kompetencyjne na terenie Republiki

traktowali często uczestników tych spotkań z wyższością. Polacy natomiast budowali partnerską atmosferę wydarzenia na zupełnie innym poziomie, co skutkowało wypracowaniem licznych kontaktów, przydatnych w późniejszych działaniach.

W ramach prezentowanego osiągnięcia naukowego dokonałam również usystematyzowania treści odnoszących się do polskich działań rozwojowych na forum międzynarodowym. W tym zakresie wykazałam uczestnictwo Polski w licznych gremiach międzynarodowych oraz fakt istotnego wkładu w unijną współpracę na rzecz rozwoju. Wdrożyłam do literatury przedmiotu autorskie opracowania prezentujące zakres polskiej ODA w latach 1998-2022 w ujęciu ilościowym i procentowym (względem Dochodu Narodowego Brutto).

Wskazałam również na fakt, że Polska jest jednym z nielicznych państw DAC OECD, które ma wpisane ustawowo zobowiązanie do realizacji spójności polityki na rzecz rozwoju. W efekcie jako donator realizuje inicjatywy w ramach ODA zgodnie z koncepcją „rozwoju wykraczającego poza pomoc”, a więc postępu politycznego, gospodarczego i społecznego w państwie-biorcy, który jest efektem wielu czynników i procesów, a nie tylko przepływu transferów rozwojowych.

Wdrożyłam do literatury przedmiotu argumentację wyjaśniającą powody, w odniesieniu do których RM figuruje na liście priorytetowych biorców polskiej pomocy od 2004 r. Wykazałam, że jest to z jednej strony efekt działań w zakresie solidarności międzynarodowej, z drugiej – konsekwencja realizacji celów polityki zagranicznej państwa polskiego.

16) *Sklasyfikowałam Republikę Mołdawii jako państwo dysfunkcyjne i niestabilne, z rozwijającym się narodem* (Sikora-Gaca, 2025, s. 527-531). W ramach wskazanego osiągnięcia badawczego zastosowałam względem RM trzy różne typy klasyfikacji. W pierwszej kolejności zaprezentowałam dane odnoszące się do tego państwa występujące w Indeksie Państw Niestabilnych (FSI). Jako pierwsza wdrożyłam do literatury przedmiotu opracowanie tabelaryczne wartości wskaźnika rozwoju społecznego (HDI) osiągnięte przez RM w latach 1990-2021. Skuteczność wykorzystywania pomocy rozwojowej przez to państwo zmierzyłam poprzez zastosowanie indeksu Banku Światowego CPIA (*Country Policy and Institutional Assessment*). Przeprowadzone analizy potwierdziły, że w względem RM nadal zachodzi potrzeba intensyfikacji działań rozwojowych, sprzyjających stabilizacji tego państwa na wielu płaszczyznach. Jednakże jest to teren, w którym nie każdy donator będzie w stanie realizować projekt w formule użytecznej.

17) *Odniosłam się do istotnej roli priorytetowego biorcy polskiej pomocy jaką posiada Republika Mołdawii; zaprezentowałam: modele funkcjonowania polskich projektodawców w RM; określiłam najważniejsze obszary wsparcia w ramach polskiej pomocy dla tego kraju; wyodrębniłam termin „partnerstwo na rzecz pokoju”* (Sikora-Gaca, 2025, s. 531-535). W prezentowanym osiągnięciu naukowym wykazałam, że funkcjonowanie polskich projektodawców w RM opiera się na dwóch modelach. Pierwszy z nich przewiduje stałą obecność w państwie-biorcy, drugi – polega na realizacji projektów rozwojowych przez sieć partnerów. Dokładnie wykazałam, które obszary wsparcia rozwoju w Mołdawii objęte zostały inwestycyjnymi działaniami uzupełniającymi w ramach polskiej pomocy. Jako pierwsza wdrożyłam do literatury przedmiotu dokładne dane prezentujące zakres polskiej pomocy dla Mołdawii w latach 2004-2022. Zaprezentowałam termin „partnerstwo na rzecz pokoju” celem określenia nowej formuły współpracy inicjowanej po 2022 r., po agresji Rosji na Ukrainę.

18) *Przeprowadziłam pomiar wysokości i zakresu polskiej pomocy dla Mołdawii w pierwszych dwóch fazach profesjonalizacji systemu współpracy (1996–2011), a następnie w latach budżetowych 2012–2023* (Sikora-Gaca, 2025, s. 536-595). Wskazałam na fakt, iż Polska

była zainteresowana aktywną współpracą z Mołdawią już w latach 90. XX w., a działania w celu poszerzenia wspólnych aktywności są pochodną realizowanego sukcesywnie przez Polskę programu odzyskania rynków wschodnich. W odniesieniu do lat 1998-2023 wykazałam projekty rozwojowe realizowane w ramach polskiej pomocy przez organizacje pozarządowe, Ambasadę RP w Kiszyniowie oraz polską administrację rządową. Moim największym wkładem w rozwój dziedziny jest wdrożenie do literatury powyższych informacji w odniesieniu do tak obszernego zakresu czasowego. Tym samym jako pierwsza wdrożyłam do literatury przedmiotu jakościowy opis polsko-mołdawskiego partnerstwa na rzecz rozwoju i wykazałam jego liczne walory.

19) *Wypracowałam rekomendacje i zalecenia dotyczące przyszłego programowania rozwoju w obrębie polskiej pomocy w Republice Mołdawii względem wszystkich instytucji zaangażowanych w jej realizację na poziomie krajowym; poszerzyłam o autorskie propozycje zakres wskaźników kontekstowych odnoszących się do polskiej pomocy, uwzględniony w Planie współpracy rozwojowej na 2023 r.* (Sikora-Gaca, 2025, s. 596-615). Jako pierwsza wdrożyłam do literatury przedmiotu rekomendacje, zalecenia, propozycje wskaźników kontekstowych oraz działań projektowych, proponowanych do uwzględnienia w przyszłych planach pomocy rozwojowej świadczonej na rzecz RM w ramach systemu instytucjonalnego polskiej pomocy. Moim istotnym wkładem w rozwój dyscypliny są tu przede wszystkim propozycje odnoszące się do tematyki: dostępności przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, uwzględniające tematykę potencjalnych projektów rozwojowych, możliwych do realizacji na terenach wiejskich i miejskich; przedsiębiorczości sektora publicznego; rozwoju trzeciego sektora i podmiotów ekonomii społecznej; społecznej odpowiedzialności biznesu; działań B+R; populacji w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lat) czy rozwoju mołdawskiego sektora MSP. Na podstawie autorskich propozycji działań projektowych wdrożyłam do literatury przedmiotu nową i zmodernizowaną o aktualną problematykę rozwojową „odślonę” polskiego transformacyjnego *know-how*. Rekomendacje i zalecenia odniosłam do instytucji i podmiotów realizujących projekty w formule polskiej pomocy na terenie RM, w tym do: FSM i Centrum Informacyjnego dla Władz Lokalnych w Kiszyniowie, organizacji pozarządowych, Departamentu Współpracy Rozwojowej MSZ, Ambasady RP w Kiszyniowie oraz polskiej administracji rządowej i samorządowej. W oparciu o powyższe wdrożyłam do literatury przedmiotu wnioskowanie mówiące o tym, że polsko-mołdawskie partnerstwo powinno być nadal rozwijane z uwzględnieniem nowych obszarów aktywności i społeczno-politycznych uwarunkowań rozwoju. System polskiej pomocy wymaga dalszej profesjonalizacji oraz wdrożenia licznych rekomendacji i zaleceń. Wypracowanie rekomendacji oraz zaleceń odnoszących się do przyszłego programowania rozwoju i realizacji projektów z obszaru polskiej pomocy w RM ma posłużyć zwiększeniu efektywności i użyteczności działań inicjowanych przez stronę polską w ramach ODA.

Wskazane osiągnięcia naukowe pozwoliły mi wypracować obszerne wnioski końcowe, będące efektem zrealizowanego procesu badawczego, względem wszystkich trzech poziomów analizy (Sikora-Gaca, 2025, s. 616-634). W tym miejscu autoreferatu przytoczę jednak tylko te odnoszące się do studium relacji polsko-mołdawskich w latach 1998-2023, bowiem z punktu widzenia celu badań uważam je za najistotniejsze.

- Polska współpraca rozwojowa (polska pomoc) stanowi integralną część polityki zagranicznej państwa i służy realizacji jej podstawowych celów. Duży wpływ na jakość jej świadczenia mają doświadczenia zebrane w roli biorcy ODA. Polska już jako dawca pomocy buduje użyteczność inicjowanego wsparcia na samodzielnie wypracowanym transformacyjnym *know-how*. Własne doświadczenia rozwojowe związane z przejsiem

od gospodarki centralnie planowanej do wolnorynkowej są najcenniejszym kapitałem polskiej pomocy, który przyczynia się do bardziej precyzyjnego rozumienia potrzeb biorców. Polska wypracowała indywidualne podejście w zakresie świadczenia ODA, w obszarze którego zna swój potencjał i ma świadomość roli, jaką odgrywa w regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Zaangażowanie Polski w działania rozwojowe na forum UE zwiększa efektywność polskiej pomocy, jednakże to polskie wypracowane *know-how* stymuluje jej użyteczność. Polskę można określić mianem innowatora, który wypracował w strukturach unijnych własną specjalizację pomocową – Partnerstwo Wschodnie. Inicjatywa ta umożliwiła przeniesienie doświadczeń transformacyjnych Polski również hybrydowymi kanałami UE.

- Polska koncentruje się na wschodnim wymiarze pomocy z uwagi na uwarunkowania historyczne współpracy w regionie i silne więzi sąsiedzkie. Buduje w ten sposób partnerstwo na rzecz wzajemnego rozwoju – mechanizm stymulowania kooperacji rozwojowej poprzez integrację. Wypracowany przez Polskę unikatowy model świadczonej pomocy rozwojowej jest szansą na odbudowanie poziomu wymiany handlowej z państwami skupionymi niegdyś w strukturach Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej. Odnosząc się do tej kwestii można stwierdzić, że koncepcja Partnerstwa Wschodniego była przemyślaną wizją działania.
- Polska jest dla RM godnym zaufania i odpowiedzialnym partnerem, który pomimo niewystarczających zasobów, realizuje aktywną politykę i buduje indywidualny wymiar partnerstwa na rzecz rozwoju. Cechuje go system działań jakościowych, w sposób istotny wspierający mołdawską transformację. Funkcjonowanie polskich projektodawców w RM opiera się na dwóch modelach. Pierwszy z nich przewiduje stałą obecność na miejscu, drugi to realizacja projektów przez sieć partnerów – lokalnych organizacji pozarządowych na zasadach regrantingu. Wdrażanie pomocy we wskazanych formułach należy uznać za dobrą praktykę rozwojową. Przyjęte rozwiązania mają szczególny wymiar jakościowy realizowany na poziomie mikro, dzięki czemu docierają w te obszary, które mają największe potrzeby.
- Za najistotniejsze cechy polskiego transformacyjnego *know-how* można uznać: wysokie zaangażowanie stron współpracujących; trafną identyfikację problemów rozwojowych przez polskiego donatora; stosowanie zasady partnerstwa we współpracy; przenoszenie na biorcę *know-how* będącego efektem wspólnych działań; realizacja zadań w modelu partycypacyjnym, pozwalającym na trafne dopasowanie interwencji do kontekstu i potrzeb lokalnych (użyteczność polskiej ODA); duże doświadczenie polskich implementatorów rozwoju; bliskość kulturową, historyczną i społeczno-polityczną z państwami Partnerstwa Wschodniego; stosowanie adekwatnych metod wdrażania, opartych na praktyce i dużym doświadczeniu ekspertów; pomyślną realizację projektów wieloletnich; umiejętność koordynacji działań w różnych obszarach, między wieloma instytucjami; udział przedstawicieli władz lokalnych biorcy w prowadzonych działaniach rozwojowych; inicjowanie równoległych działań na różnych szczeblach, w tym lokalnym i regionalnym.

W dostępnej literaturze przedmiotu brakowało dotychczas usystematyzowanego opracowania poświęconego pomocy rozwojowej, które zawierałoby kompleksowe analizy względem zagadnienia w ujęciu globalnym, na poziomie UE i w odniesieniu do krajowego (polskiego) poziomu pomocy. Nie powstały również opracowania tego typu, poruszające problematykę wsparcia rozwojowego, wdrażanego w RM. Prezentowane do oceny osiągnięcia naukowe wypełniają tę lukę i stanowią istotny wkład w dyscyplinę nauk o polityce i administracji w omawianym zakresie.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Mając na uwadze priorytety i kierunki rozwoju naukowego, dążyłam do realizacji zróżnicowanych form współpracy krajowej i międzynarodowej poprzez podejmowanie aktywności naukowej w kraju i za granicą.

Pierwsze inicjatywy w omawianym zakresie podjęłam jeszcze w 2008 r., kiedy to w trakcie praktyki zawodowej realizowanej w Ambasadzie RP w RM przygotowałam 3 projekty rozwojowe, które sfinansowano później w ramach Programu Małych Grantów MSZ RP {załącznik 106}. Doświadczenie to wpłynęło na moje dalsze zainteresowania i działania naukowe. Kolejnym istotnym punktem mojej aktywności naukowej było uczestnictwo w Pierwszej Szkole polsko-mołdawskiej w 2008 r., organizowanej przez Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego oraz Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka Jeziorańskiego we Wrocławiu {załącznik 118}. Pozwoliło mi to na nawiązanie wielu kontaktów naukowych z krajowymi i zagranicznymi instytucjami naukowymi m.in. z Państwową Akademią Nauk w Kiszyniowie (dr Diana Etco) czy Niezależnym Uniwersytetem Międzynarodowym w Mołdawii (ULIM) (dr Larisa Patlis). W trakcie uczestnictwa w Pierwszej Szkole Polsko-Mołdawskiej nawiązałam również kontakt z Krzysztofem Kolanowskim, późniejszym pierwszym dyrektorem Centrum Informacyjnego dla Władz Lokalnych Mołdawii.

Od 2015 r. współpracuję z Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie jako członek międzynarodowego projektu badawczego „Party Leaders Database” (www.party-leader.eu) {załącznik 92}. W ramach wskazanej inicjatywy jestem odpowiedzialna za opracowanie analiz i statystyk odnoszących się do przywództwa partyjnego w RM. Moją partnerką w projekcie po stronie mołdawskiej jest dr Diana Etco z Państwowej Akademii Nauk w Kiszyniowie, z którą współpracuję od 2008 r. (I Szkoła Polsko-Mołdawska). W efekcie realizacji wskazanej inicjatywy projektowej powstała publikacja o zasięgu międzynarodowym: M. Sikora-Gaca, *Przywództwo partyjne w Mołdawii – dominująca pozycja przywódców na scenie politycznej*, w: *Przywództwo partyjne w państwach postkomunistycznych*, M. Hartliński (red.), Olsztyn 2015, s. 101-134. Aktywność naukową we wskazanej tematyce realizuję również na szczeblu krajowym będąc członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, sekcji: Przywództwo polityczne.

W 2018 r. odbyłam staż naukowy na Uniwersytecie Państwowym w Tyraspolu (od 22 października do 6 listopada 2018 r.) {załącznik 99}. Było to dla mnie niezwykle cenne doświadczenie, które pozwoliło mi poszerzyć kontakty naukowe z mołdawskimi ośrodkami naukowymi, instytucjami kultury oraz organizacjami pozarządowymi. Nawiązałam współpracę naukową z prof. Valentinem Constantinovem z Uniwersytetu Państwowego w Kiszyniowie, której efektem było m.in. moje uczestnictwo w Moldavian-Polish Historical Forum (18-19 października 2019 r.) {załącznik 62}.

W trakcie stażu odbytego na Uniwersytecie Państwowym w Tyraspolu wzięłam udział w dwóch konferencjach międzynarodowych, w: 1) International conference „Current issues in Moldova’s Domestic and Foreign Affairs: European Integration, Security and Reintegration Policy” (23 października 2018 r.) {załącznik 63} oraz 2) Conferința științifică internațională „Relațiile polono-moldovenești la centenarul redobândirii independenței de către Polonia” (22 października 2018 r.) {załącznik 64}. W przypadku tego wydarzenia konferencyjnego byłam również współorganizatorem przedsięwzięcia, wspólnie z Ambasadą RP w Kiszyniowie i

ówczesnym Ambasadorem – dr hab. Bartłomiejem Zduniukiem oraz we współpracy z Muzeul Național de Istorie a Moldovei i Academia de Științe a Moldovei.

W trakcie stażu naukowego na Uniwersytecie Państwowym w Tyraspolu pracowałam nad działaniem badawczym „Wsparcie mikrofinansowe Unii Europejskiej oraz polska pomoc dla Mołdawii – analiza zakresu przyznanych dotacji i wybranych projektów”, a we wskazanej tematyce opracowałam projekt, który złożyłam w 2018 r. w konkursie Miniatura 2 {załącznik 95}. Mimo iż projekt nie pozyskał finansowania działanie badawcze zostało przeze mnie zrealizowane a w jego efekcie powstała publikacji o zasięgu międzynarodowym: M. Sikora-Gaca, *Wsparcie makrofinansowe Unii Europejskiej dla Republiki Mołdawii w latach 2007-2017 – analiza zakresu przyznanych dotacji i wybranych projektów*, w: *O relacjach polsko-rumuńskich na przestrzeni wieków w Stulecie Odzyskania Niepodległości Polski i Wielkiego Zjednoczenia Rumunii*, E. Wieruszewska-Calistru, M. Muteanu (red.), Suceava 2019, s. 475-495 {załącznik 10}. Publikacja ta została wydana w Suceavie przez Związek Polaków w Rumunii.

Wartością dodaną mojego stażu jest umowa międzyinstytucjonalna podpisana przez UKW w Bydgoszczy z „Ion Creanga” State Pedagogical University in Chisinau w 2023 r. {załącznik 99} W ramach umowy UKW w Bydgoszczy gościł panią Oxanę Golubovshi. W 2024 r. prof. Valentin Constantinov oraz dr Diana Etco gościli na WNoPiA UKW. Wzięli udział w Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Jednostka i państwo w cyberprzestrzeni”, której byłam współorganizatorem, w roli *keynote speakerów*, potwierdzając w ten sposób chęć kontynuacji naszej współpracy.

Istotną część swojej aktywności naukowej realizowałam we współpracy z IPSiSM, późniejszym WH PK. Jedną z nich była organizacja Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej z udziałem gości zagranicznych „Polska w Europie. 25 lat po przemianach” {załącznik 84}. Pełniłam funkcję sekretarza konferencji i przewodniczącej komitetu organizacyjnego. W efekcie przedsięwzięcia współredagowałam cztery monografie naukowe: 1) *Polska w Europie 1989-2014. 25 lat po przemianach. Wybrane aspekty transformacji politycznych*, J. Knopek, D. Magierek, M. Sikora-Gaca (red.), Koszalin 2014, ss. 176 {załącznik 27}, 2) *Polska w Europie 1989-2014. 25 lat po przemianach. Różne oblicza zmian regionalnych i lokalnych*, J. Knopek, D. Magierek, M. Sikora-Gaca (red.), Koszalin 2014, ss. 187 {załącznik 28}, 3) *Polska w Europie 1989-2014. 25 lat po przemianach. Przykładowe obszary przekształceń gospodarczych*, R. Gabryszak, J. Knopek, M. Sikora-Gaca (red.), Koszalin 2014, ss. 172 {załącznik 29}, 4) *Polska w Europie 1989-2014. 25 lat po przemianach. Niektóre płaszczyzny przeobrażeń społeczno-kulturalnych*, J. Knopek, D. Magierek, M. Sikora-Gaca (red.), Koszalin 2014, ss. 216 {załącznik 30}.

Aktywność naukowa realizowana na PK przełożyła się na moje zaangażowanie w 2017 r. w dwa projekty badawcze. W projekcie „Stan wdrażania funduszy europejskich w Polsce w latach 2004-2013” pełniłam funkcję Kierownika projektu {załącznik 91}. Projekt finansowany był w ramach badań statutowych Wydziału Humanistycznego PK, ze środków dla młodych naukowców. Do moich zadań w projekcie należało prowadzenie analiz odnoszących się do pozyskanych przez Polskę środków finansowych w obszarze 15 tematów priorytetowych, obowiązujących na lata 2004-2006 oraz 2007-2013. W efekcie realizacji projektu powstała publikacja o zasięgu krajowym: M. Sikora-Gaca, M. Piechowicz, M. Kleinowski, *Zarządzanie funduszami europejskimi w Polsce*, Warszawa 2018, ss. 280. ISBN 978-83-8085-517-5 {załącznik 2}. Ponadto realizacja wskazanego działania badawczego pozwoliła mi pozyskać członkostwo w międzynarodowej organizacji naukowej EUSA – European Union Studies

Association, w Political Economy Interest Section (EUSA – Stowarzyszenie Studiów Unii Europejskiej, Sekcja Zainteresowań Ekonomią Polityczną) {załącznik 97}.

W projekcie „Procesy integracyjne i dezintegracyjne we współczesnej Europie. Aspekty polityczne, gospodarcze i społeczne” byłam członkiem zespołu badawczego {załącznik 93}. Do moich zadań w projekcie należało prowadzenie analiz w zakresie środków UE wdrożonych w Polsce na potrzeby kursów językowych realizowanych w skali całego kraju. Wspólnie z dr Joanną Kic-Drgas z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu opracowałyśmy kwestionariusz ankiety, przeprowadziłyśmy badania wśród respondentów i opracowałyśmy wyniki badań. Projekt ten był sfinansowany ze środków na badania statutowe Wydziału Humanistycznego PK. W efekcie realizacji projektu powstała publikacja o zasięgu międzynarodowym: J. Kic-Drgas, M. Sikora-Gaca, *Foreign language portfolio and EU funded foreign language courses in Poland*, „Lingua Posnaniensis” 2018, Vol. 60, No 1, s. 59-80 {załącznik 34}.

W latach 2016-2017 pełniłam funkcję sekretarza czasopisma naukowego „Symbolae Europaeae” – zredagowałam nr 8, 9, 10, 11 i 12 czasopisma {załącznik 119}. Czasopismo to było wydawane przez Wydział Humanistyczny PK. W trakcie pełnienia funkcji sekretarza redakcji czasopisma nawiązałam współpracę z dr Asel Shaiylidaevą z Narodowego Uniwersytetu w Biszkeku (Katedra Socjologii). Współpraca ta przełożyła się na zaangażowanie Pani dr Shaiylidaevy w roli recenzenta czasopisma „Symbolae Europaeae”, a następnie członka jego Rady Naukowej. W 2025 r. współpraca ta doczekała się kontynuacji. 12 maja 2025 r. dr Asel Shaiylidaevą złożyła wspólnie z UKW w Bydgoszczy, WNoPiA, wniosek w programie grantowym ULAM NAVA 2025 pt. „Zarządzanie dostępnością – doświadczenia polskie i kirgiskie w zakresie dostosowania przestrzeni publicznej do szczególnych potrzeb osób z niepełnosprawnościami”. Pani dr Shaiylidaeva wyznaczyła mnie na opiekuna wskazanego przedsięwzięcia (*supervisor*) {załącznik 120}. Pani dr jest aktualnie zatrudniona w Kirgiskim Uniwersytecie Narodowym im. Jusupa Balasagyna.

W 2016 r. byłam recenzentem zewnętrznym czasopisma naukowego „Pogranicze. Polish Borderlands Studies”, wydawanego przez Instytut Politologii Uniwersytetu Opolskiego {załącznik 100}. W 2018 r. byłam recenzentem zewnętrznym w czasopiśmie „Studia Gdańskie. Wizje i Rzeczywistość”, wydawanym przez Gdańską Wyższą Szkołę Humanistyczną {załącznik 101}. W 2020 r. zostałam powołana na członka Rady Naukowej Instytutu Zdrowia Sofra, a od 2022 r. jestem członkiem Rady Naukowej czasopisma „Acta Salutem Scientiae” wydawanego przez ten Instytut {załącznik 103}. W 2023 r. byłam recenzentem zewnętrznym w czasopiśmie „Zeszyty Naukowe Wydziału Nauk Ekonomicznych”. Ich wydawcą był Wydział Nauk Ekonomiczny PK {załącznik 104}.

Ponadto, wyniki prowadzonych badań naukowych prezentowałam podczas licznych krajowych i międzynarodowych konferencji naukowych w kraju i za granicą. Wystąpiłam z referatem podczas 42 konferencji naukowych, w tym kilkakrotnie z referatem w języku angielskim i raz w języku rosyjskim na konferencjach międzynarodowych {załącznik 48-89}. Współorganizowałam 6 konferencji naukowych, w tym jedną międzynarodową poza granicami kraju – w RM we współpracy z Ambasadą RP w Kiszyniowie {załącznik 50, 58, 61, 64, 66, 70}.

Za realizowaną w Polsce i za granicą działalność naukową byłam czterokrotnie nagradzana przez Rektora PK. W 2013 r. otrzymałam nagrodę indywidualną III stopnia za dorobek naukowy w latach 2011-2012. W 2014 r. otrzymałam nagrodę indywidualną II stopnia

za dorobek naukowy w roku 2013. W 2015 r. otrzymałam nagrodę indywidualną II stopnia za dorobek naukowy w roku 2014. W 2016 r. otrzymałam nagrodę indywidualną II stopnia za dorobek naukowy w roku 2015 [{załącznik 121}](#).

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę

W trakcie pracy dydaktycznej realizowanej na WH PK (wcześniej: IPSiSM) prowadziłam zajęcia dydaktyczne na kierunku Europeistyka. Były to następujące moduły: Fundusze strukturalne UE, Fundusze strukturalne w polityce społecznej, Programy europejskie, Planowanie projektu, Demokracja w Europie, Instytucje i procesy decyzyjne UE, Systemy polityczne państw europejskich, Transformacje systemowe w krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

W trakcie zatrudnienia na WNoPiA (wcześniej: INP) UKW w Bydgoszczy prowadziłam zajęcia dydaktyczne dla studentów na kierunkach: Innowacyjność i zarządzanie sferą publiczną, Zarządzanie sferą publiczną, Cyberdemokracja i studia nad rozwojem, Bezpieczeństwo narodowe. Były to następujące moduły: Zewnętrzne źródła pozyskiwania środków finansowych, Zarządzanie projektem na szczeblu lokalnym, Zarządzanie innowacyjnym projektem, Przedsiębiorczość sektora publicznego, Programy i strategie rozwoju w sferze publicznej, Partnerstwo publiczno-prywatne, Dostępność przestrzeni publicznej, Zarządzanie dostępnością, Dostępność cyfrowa sfery publicznej, Konkurencyjność regionów, Zamówienia publiczne oraz inne.

Zarówno w trakcie pracy na PK, jak i podczas zatrudnienia na UKW w Bydgoszczy zajęcia dydaktyczne realizowałam w różnych formach: wykłady, warsztaty, konwersatoria, seminaria na wszystkich poziomach studiów. Odpowiadałam nie tylko za prowadzenie zajęć, ale również za przygotowanie autorskiego programu i materiałów dydaktycznych. Na UKW prowadziłam również zajęcia dla studentów studiów doktoranckich (III stopnia) w ramach przedmiotu: Projekty badawczo-rozwojowe, a także dla studentów kierunku Innowacyjność i zarządzanie sferą publiczną zajęcia wyrównawcze: Aktywny i przedsiębiorczy student.

W ramach pracy dydaktycznej na PK i UKW prowadziłam też seminaria dyplomowe licencjackie i magisterskie. W latach 2012-2018 byłam promotorem 63 prac licencjackich i magisterskich studentów PK. W latach 2019-2025 byłam promotorem 34 prac licencjackich realizowanych przez studentów UKW.

W latach 2011-2018, w trakcie zatrudnienia na PK, realizowałam szereg obowiązków organizacyjnych. W 2011 r. powierzono mi funkcję Koordynatora Krajowych Ram Kwalifikacji (KRK) w IPSiSM PK, a od 1 stycznia 2015 r. pełniłam dalej tę funkcję na WH PK. W 2011 r. powierzono mi zadanie opracowania programu kształcenia dla kierunku Europeistyka prowadzonego w IPSiSM PK. W latach 2011-2012 powierzono mi zadanie opracowania dokumentacji wynikającej z KRK dla kierunku Europeistyka. W 2012 r. powierzono mi zadanie opracowania wniosku na nowy kierunek studiów – stosunki międzynarodowe. Zadanie to zostało zrealizowane. W latach 2012-2014 byłam członkiem Rady IPSiSM PK. Od 2014 r. byłam członkiem Komisji ds. Jakości kształcenia PK. W 2014 r. utworzyłam na kierunku Europeistyka nową specjalność – Zarządzanie projektami. Od 2014 r. byłam członkiem Rady Programowej kierunku Europeistyka. W 2014 r. opracowałam w imieniu IPSiSM PK propozycję projektu do Budżetu Partycypacyjnego Miasta Koszalina pt. „Europejskie Centrum Pracy i Planowania Kariery”. W latach 2015-2016 opracowałam i

przygotowałam procedurę dyplomowania dla WH PK. W 2015 r. opracowałam i przygotowałam Księgę Jakości Kształcenia dla WH PK. W 2016 r. reprezentowałam Uczelnię na Forum Jakości Kształcenia w Elblągu. W 2017 r. przygotowałam korektę dokumentacji w zakresie KRK. W 2017 r. opracowałam dla WH PK dokumentację na potrzeby projektu uczelnianego, składanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój w ramach działania 3.5, Moduł 2. Kompetencje WH, Moduł 3. Programy stażowe WH, Moduł 6. Poświęcony zarządzaniu w instytucjach szkolnictwa wyższego dedykowany dla WH. W 2017 r. opracowałam program i siatki studiów dla kierunku Europeistyka (studia I i II stopnia) w celu przejścia wskazanego kierunku studiów na profil praktyczny {załącznik 122}. W 2013 r. otrzymałam z rąk Rektora PK nagrodę zespołową III stopnia za działalność organizacyjną. W 2016 r. otrzymałam z rąk Rektora PK nagrodę zespołową III stopnia za działalność organizacyjną. W 2017 r. otrzymałam z rąk Rektora PK nagrodę zespołową III stopnia za działalność organizacyjną {załącznik 123}.

3 kwietnia 2018 r. zastępca Dyrektora INP UKW w Bydgoszczy powołał mnie na członka Rady Programowej kierunku Innowacyjność i Zarządzanie Sferą Publiczną, od 31 października 2019 r. pełnię funkcję przewodniczącej wskazanej rady (z przerwą na urlop naukowy w latach 2022/2023 oraz 2023/2024). 26 października 2021 r. otrzymałam powołanie na członka Rady Kierunku Cyberdemokracja i studia nad rozwojem. 1 października 2021 r. zostałam powołana na opiekuna I roku kierunku Innowacyjność i zarządzanie sferą publiczną {załącznik 124}.

Na potrzeby dydaktyczne INP, a następnie WNoPiA opracowałam programy 3 kierunków studiów podyplomowych: w 2020 r. były to 1) Polityka miejska i zarządzanie centrami miast, 2) Zarządzanie dostępnością – specjalista ds. dostępności oraz w 2021 r. 3) Broker innowacji – specjalista ds. komercjalizacji nauki {załącznik 125}.

Od roku akademickiego 2020/2021 pełnię funkcję kierownika studiów podyplomowych „Zarządzanie dostępnością – specjalista ds. dostępności” (z przerwą na urlop naukowy w roku akademickim 2022/2023 oraz z wyłączeniem roku akademickiego 2023/2024). Aktualnie realizuję V edycję wskazanych studiów podyplomowych, które cieszą się ogromnym uznaniem w skali całego kraju. Nadmienię, że jest to mój autorski program kształcenia i w 2020 r. był to pierwszy tego typu kierunek kształcenia w kraju. W 2022 r. studia te otrzymały prestiżową nagrodę Lider jakości kształcenia oraz Lodołamacza w regionalnym konkursie PFRON. Studia te cieszą się dużą popularnością, a średnia ilość słuchaczy wynosi między 40 a 50 osób rocznie. Pomysł na uruchomienie kształcenia w zakresie dostępności był efektem realizacji projektu badawczego „Fundusze europejskie w Polsce – uwarunkowania polityczne i społeczno-gospodarcze”, na który pozyskałam finansowanie z Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (MFIPR) w 2019 r. (DIP/BDG-II/POPT/2015/19) {załącznik 91}. W lutym 2022 r. na podstawie wniosku mojego autorstwa UKW w Bydgoszczy uzyskał uprawnienia Instytucji Certyfikującej kwalifikację rynkową „Wdrażanie dostępności w organizacji”. UKW stał się dzięki temu pierwszą uczelnią w kraju, posiadającą tego typu uprawnienia. W moim dorobku naukowym znajduje się publikacja, która stała się punktem wyjścia do stworzenia autorskiego programu kształcenia wskazanych studiów podyplomowych: M. Sikora-Gaca, *Program Dostępność plus – podstawy prawne, obszary wsparcia, budżet*, w: *Fundusze europejskie w Polsce – uwarunkowania polityczne i społeczno-gospodarcze*, M. Sikora-Gaca, B. Panciszko, M. Bierzyńska-Sudoł, E. Szatlach (red.), Bydgoszcz 2019, ss. 225 {załącznik 9}.

Praca nad rozwojem kierunku kształcenia podyplomowego pozwoliła mi nawiązać współpracę z wieloma przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym: m.in.

Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych {załącznik 110}, z którym w ramach inicjatyw naukowych w zakresie dostępności zrealizowałam dwie konferencje naukowe (w 2022 i 2021 r.) {załącznik 54, 58}, Kujawsko-Pomorskim Urzędem Wojewódzkim {załącznik 110} (wspólne forum z tą instytucją w 2022 r. {załącznik 56}) czy MFiPR (ekspert w seminarium ministerialnym w 2023 r.) {załącznik 51}. Aktualnie kierunek „Zarządzanie dostępnością – specjalista ds. dostępności” ukończyło już ponad 200 osób z całego kraju. Jego nowatorski charakter opiera się m.in. na metodyce prowadzenia zajęć dla słuchaczy głuchych, którym zapewniamy tłumaczenie symultaniczne Polskim Językiem Migowym. W skali kraju jest to kierunek z pierwszą tego typu ofertą w zakresie kształcenia podyplomowego. Na wskazanym kierunku nawiązałam współpracę z ok 30 dydaktykami – praktykami, specjalistami w zakresie dostępności. Jest to najlepszy ze wszystkich stworzonych przeze mnie produktów dydaktycznych. Aktualnie jestem na etapie rozszerzenia oferty Wydziału o kolejne dwa kierunki kształcenia podyplomowego, we współpracy z istotnymi partnerami, w tym m.in. jednostkami pomocniczymi ministerstwa transportu.

W 2021 r. Rektor Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy przyznał mi nagrodę za działalność organizacyjną w 2021 r. {załącznik 126}

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej

W 2008 r. byłam słuchaczką Pierwszej Szkoły Polsko-Mołdawskiej, której organizatorem było Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego i Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu. W tym samym roku odbyłam praktykę w Ambasadzie Rzeczypospolitej Polskiej w Kiszyniowie. Od 2019 r. zasiadam w redakcji czasopisma naukowego „Świat Idei i Polityki” wydawanego przez WNoPiA UKW w Bydgoszczy. Pełnię funkcję redaktora tematycznego działu „Integracja europejska i fundusze europejskie” {załącznik 102}.

Pragnę również nadmienić, że w trakcie zatrudnienia w jednostkach naukowych realizowałam również czynności zawodowe w sektorze publicznym i prywatnym, pracując jako specjalista ds. projektów. Działania te pozwoliły mi zdobyć praktyczne doświadczenie eksperckie w zakresie opracowania i realizacji projektów współfinansowanych ze środków europejskich, projektów dostępnościowych oraz tych o charakterze rozwojowym. Wspomniane zatrudnienie umożliwiło mi również wspólny udział z polskimi przedsiębiorcami w wielu misjach gospodarczych za granicą, m.in. na rynkach takich jak: Czechy, Białoruś, Kazachstan, Chorwacja, Węgry, Armenia, Gruzja, Turkmenistan czy Mongolia oraz nabycie doświadczenia jako kierownik projektu w 7 projektach realizowanych na zlecenie Muzeum Wojska Polskiego (MWP) w Warszawie, w tym wspólnie z Instytutem Polskim i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie (IPiMS). Aktywność ta w sposób istotny wpłynęła na podejmowane w pracy naukowej zainteresowania badawcze. Umożliwiła mi praktyczną realizację opisywanego w osiągnięciach naukowych przedmiotu badań.

Istotną częścią mojej pracy naukowej jest ta związana z działalnością projektową. Dwukrotnie opracowałam działanie badawcze i złożyłam wnioski do Narodowego Centrum Nauki. W 2018 r. było to konkurs w ramach programu Miniatura 2 {załącznik 95}. Działanie badawcze pt. „Wsparcie makrofinansowe Unii Europejskiej oraz polska pomoc dla Mołdawii

– analiza zakresu przyznanych dotacji i wybranych projektów” nie pozyskał finansowania. W 2022 r. ponownie opracowałam koncepcję działania badawczego, którą przedłożyłam do konkursu Miniatura 6 {załącznik 96}. Działanie pt. „Partnerstwo na rzecz rozwoju Polski i Republiki Mołdawii – uwarunkowania i efekty” również nie pozyskało finansowania. Oba działania zostały przeze mnie zrealizowane i przełożyły się na opracowanie monografii naukowej pt. *Od pomocy dla krajów rozwijających się do partnerstwa na rzecz rozwoju – analiza politologiczna problemu wraz ze studium przypadku relacji polsko-mołdawskich w latach 1998-2023*, Bydgoszcz 2025, ss. 688. Na tę chwilę jest moje największe opracowanie naukowe w karierze zawodowej.

Wyniki badań prezentowane w monografii *Od pomocy rozwojowej dla krajów...* zostały wykorzystane w trakcie zaprojektowanego przeze mnie szkolenia w zakresie „Zarządzania projektami”. Odbiorcą usługi był Główny Urząd Statystyczny (centrala) wraz z podległymi mu jednostkami terenowymi w skali całego kraju. Szkolenie to zrealizowałam w 2 cyklach, w dniach 9-10 października oraz 23-24 października 2023 r. Szkolenie to było współfinansowane ze środków europejskich {załącznik 112}.

Na potrzeby wskazanego szkolenia opracowałam autorską prezentację zagadnienia, której tytuł roboczy brzmiał: „Główny Urząd Statystyczny i jego liczne role w procesie zarządzania nad realizacją projektów”. W ramach szkolenia prezentowałam m.in. potencjalne źródła finansowania dostępne dla Głównego Urzędu Statystycznego w skali krajowej i międzynarodowej; opracowałam szczegółowe rekomendacje dla tej instytucji w omawianym zakresie na lata 2021-2027. W trakcie szkolenia zaprezentowałam pracownikom GUS autorską metodę zarządzania projektem opartą o cele policzalne. Podczas części warsztatowej szczególną uwagę skupiłam na projektach rozwojowych, realizowanych przez Główny Urząd Statystyczny w ramach projektów twinningowych Komisji Europejskiej i transgranicznych, co zyskało duże uznanie i dobre opinie odbiorców szkolenia, z uwagi na trafność i dopasowanie prezentowanych treści do potrzeb wskazanego centralnego urzędu administracji rządowej. Na szkoleniu omówiłam również możliwość realizacji przez GUS dostępnych projektów rozwojowych i potrzebę uwzględnienia przez tę jednostkę wskaźników kontekstowych w projektach rozwojowych w zakresie m.in. dostępności, jako nowego wymiaru transformacyjnego *know-how* polskiej pomocy. Tym samym w trakcie szkolenia miałam możliwość praktycznego wykorzystania wyników badań realizowanych przeze mnie w tym okresie, zawartych w monografii *Od pomocy dla krajów...* Szkolenie zrealizowane dla GUS jest największym przedsięwzięciem tego typu w mojej karierze zawodowej.

Współpraca z Głównym Urzędem Statystycznym nie jest jedyną aktywnością odnoszącą się do mojej współpracy zawodowej z instytucjami sektora publicznego. W 2021 r. pełniłam rolę eksperta w projekcie badawczo-rozwojowym pt. „Usytuowanie na poziomie samorządów lokalnych instrumentów wsparcia dla MSP, działających w oparciu o model wielopoziomowego zarządzania regionem – REGIOGMINA” we współpracy z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu, Szkołą Główną Handlową w Warszawie oraz z Zarządem Województwa Kujawsko-Pomorskiego {załącznik 109}. Projekt pozyskał finansowanie z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w ramach Programu Strategicznego GOSPOSTRATEG. Wskazana inicjatywa była największym projektem badawczo-rozwojowym, w którego pracach miałam okazję uczestniczyć. Wartością dodaną podjętych w ramach projektu działań były moje trzy wdrożenia o charakterze programowym, opracowane

na podstawie autorskiej metodyki badawczej, które przyczyniły się do przyjęcia w 3 gminach województwa kujawsko-pomorskiego Lokalnych Programów Rozwoju Przedsiębiorczości. Udział w zespole eksperckim niniejszego przedsięwzięcia badawczego pozwolił mi zdobyć praktyczne doświadczenie w pracy z instytucjami samorządowymi. Uchwałą rad gmin przyjęto opracowania będące efektem realizowanego projektu badawczo-rozwojowego: 1) M. Sikora-Gaca, J. Brzowska, *Lokalny Program Rozwoju Gospodarczego dla Gminy Miasta Chełmna na lata 2021-2030+*, Chełmno 2021 {załącznik 113}; 2) M. Sikora-Gaca, T. Przytuła, *Lokalny Program Rozwoju Gospodarczego dla gminy Grudziądz*, Grudziądz 2021 {załącznik 114}, 3) M. Sikora-Gaca, J. Mielczarski, *Lokalny Program Rozwoju Gospodarczego dla Gminy wiejskiej Osielsko na lata 2021-2030+*, Osielsko 2021 {załącznik 115}. Współpraca projektowa w ramach programu GOSPOSTRATEG przyczyniła się do powstania opracowania: M. Sikora-Gaca, *Pomoc Unii Europejskiej dla polskich województw w latach 1990–2020 – analiza porównawcza*, w: *Europa Wielu Prędkości. Problemy. Wyzwania. Konsekwencje*, M. Golińczak, R. Klementowski (red.), Warszawa-Wrocław 2021, s. 212-236. Opisałam swój udział w powyższym projekcie bowiem uważam go za jeden z najbardziej prestiżowych w swojej karierze zawodowej.

W latach 2013-2018 pełniłam funkcję kierownika 7 projektów realizowanych wspólnie z Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie. Jest to państwowa instytucja kultury wpisana do rejestru Ministra Obrony Narodowej na pierwszej pozycji, co nadaje jej istotną rangę. Łącznie we współpracy z tą instytucją przygotowałam 17 projektów, z których 7 zakwalifikowano do dofinansowania i to właśnie w nich pełniłam funkcję kierownika. Zakres opracowanych projektów i ich tematyka był efektem opracowanej przeze mnie na potrzeby tej instytucji diagnozy potrzeb projektowych. Szczegółowy wykaz projektów realizowanych z Muzeum Wojska Polskiego został zamieszczony w wykazie osiągnięć (6 o zasięgu krajowym; 1 – międzynarodowy, realizowany wspólnie z najważniejszą polską instytucją kulturalną na uchodźctwie – IPiMS w Londynie) {załącznik 105}. Współpraca projektowa z MWP w Warszawie przyczyniała się do powstania artykułu naukowego: M. Sikora-Gaca, *Implementation of the Structural Funds in the Sector of Arts and Culture in Poland in 2007-2013*, „Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość” 2016, t. 13, s. 125-143 {załącznik 39}. Opisałam swoją współpracę ze wskazanymi instytucjami kultury bowiem ze wszystkich zrealizowanych, to właśnie ta trwała najdłużej i zaowocowała największą ilością wspólnych inicjatyw, w tym tą na poziomie międzynarodowym.

Celowo wspomniałam o współpracy z MWP w Warszawie bowiem projekt przygotowany przeze mnie dla tej instytucji pt. „Zakup zabytków, archiwaliów, fotografii i dokumentów z kolekcji gen. J.H. Dąbrowskiego dla MWP” był najwyżej ocenionym działaniem projektowym w mojej karierze zawodowej. Zajął on pierwsze miejsce na liście rankingowej w programie „Kolekcje Muzealne”, którego operatorem było Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W konkursie złożono wnioski o dofinansowanie dla kilkuset projektów.

Drugim najwyżej ocenionym projektem w mojej karierze zawodowej było przedsięwzięcie pt. „Fundusze europejskie w Polsce – uwarunkowania polityczne i społeczno-gospodarcze”. Złożony przeze mnie wniosek został oceniony bardzo wysoko – zajął II miejsce na liście rankingowej w konkursie MFIPR „Wspólnie o funduszach europejskich”, ustępując tylko inicjatywie przedłożonej do oceny przez Rzecznika Praw Obywatelskich. Projekt ten był

przeze mnie realizowany w 2019 r. i finansowany przez MFiPR (DIP/BDG-II/POPT/2015/19) {załącznik 91}. Byłam nie tylko pomysłodawczynią przedsięwzięcia i autorką wniosku, a także kierownikiem projektu. W efekcie realizacji grantu współorganizowałam, wspólnie z Panią dr Barbarą Panciszko-Szwedą konferencję naukową „Fundusze europejskie w Polsce – uwarunkowania polityczne i społeczno-gospodarcze”, a także współredagowałam monografię pod tym samym tytułem: *Fundusze europejskie w Polsce – uwarunkowania polityczne i społeczno-gospodarcze*, M. Sikora-Gaca, B. Panciszko, M. Bierzyńska-Sudoł, E. Szatlach (red.), Bydgoszcz 2019, ss. 225 {załącznik 25}.

Realizowana przeze mnie działalność projektowa, będąca efektem współpracy z centralną administracją rządową, instytucjami samorządowymi, państwowymi instytucjami kultury, a także innymi podmiotami (w tym z sektorem prywatnym) miała swoje odzwierciedlenie w innych obszarach aktywności naukowej, które odnosiły się przede wszystkim do kwestii zarządzania funduszami europejskimi w Polsce. W publikacjach naukowych odnoszących się do tematyki funduszy europejskich wskazywałam na fakt, że uczestnictwo Polski w strukturach UE niesie za sobą wiele wymiernych korzyści. Jako najbardziej oczywiste (co nie znaczy, że najważniejsze) potraktowałam te o charakterze finansowym. Wśród publikacji prezentujących wskazany obszar aktywności naukowej wskazałam w wykazie osiągnięć: 2 monografie wieloautorskie {załącznik 2, 3}, 5 artykułów w czasopismach naukowych {załącznik 33, 34, 35, 36, 38}, 6 prac pod redakcją {załącznik 25-30}, 7 rozdziałów monografii {załącznik 7, 8, 11, 15, 16, 18, 19}.

W trakcie wieloletniej współpracy projektowej z przedstawicielami sektora publicznego i prywatnego często spotykałam się z opinią na temat niedostępności zewnętrznych źródeł finansowania w określonych tematach priorytetowych. W publikacjach poświęconych tematyce projektowej udowadniam, że zaangażowanie funduszy europejskich w Polsce jest widoczne w wielu obszarach. Transfery pieniężne wypłacane były polskim beneficjentom jeszcze w latach 90. XX w. w postaci funduszy przedakcesyjnych. Choć środki europejskie nie stanowią pomocy rozwojowej to trudno odmówić im wpływu na postęp polityczny, gospodarczy i społeczny państwa, które je otrzymuje, a tym samym wpływu na szeroko pojęty rozwój. Publikacje, których szczegółowy wykaz znajduje się w załączniku 4, kwalifikuję jako kolejną przestrzeń badawczą, zawierającą osiągnięcia naukowe.

W prezentowanych publikacjach dokonuję często porównania pozyskanych transferów w podziale na poszczególne województwa, również w ujęciu *per capita*. Jako praktyka w zakresie zarządzania projektami interesował mnie bowiem fakt, dlaczego jedne jednostki administracyjne są liderami w pozyskiwaniu środków europejskich, a inne nie korzystają z nich praktycznie w ogóle. Na podstawie zrealizowanych badań doszłam do wniosku, że fundusze przedakcesyjne i trzy perspektywy finansowe wdrażane w Polsce w latach 2004-2020 przełożyły się na 728,2 mld zł zewnętrznej pomocy finansowej, funkcjonującej w języku potocznym jako środki europejskie. Wdrożyłam do literatury przedmiotu trzy główne zmienne na podstawie których dokonywałam analizy porównawczej w omawianym zakresie. Były to: liczba zakontraktowanych inwestycji, ich wartość ogólna oraz wielkość pozyskanego dofinansowania. Pozyskane w ten sposób wyniki badań połączyłam z pozycją polskich województw w uruchomionym w 2010 r. Regionalnym Indeksie Konkurencyjności. Takie podejście pozwalało mi wyciągnąć istotne wnioski dotyczące ich słabej bądź wyróżniającej się na gruncie europejskim pozycji.

W prezentowanych publikacjach naukowych dokonywałam charakterystyki nie tylko zakresu wsparcia, jakie zostało przekazane polskiemu województwom w ramach procesu integracji europejskiej. W trakcie analiz zwracałam uwagę jaki zakres środków finansowych wdrażano w zagadnienia odnoszące się do polityki regionalnej, a jaki w te mające swoje usankcjonowanie w pojęciu spójności. Wykazałam również, że skala tej pomocy jest zróżnicowana i że ujęcie terytorialne ma w tym zakresie szczególne znaczenie.

Badając znaczenie środków europejskich dla poszczególnych sektorów (np. integracja społeczna, bezpieczeństwo, ochrona środowiska, energetyka) doszłam do wniosku, że finansują one rozwój w szerokim rozumieniu tego pojęcia. We wskazanych publikacjach naukowych prezentowałam nie tylko istotne dla Polski źródła pochodzenia i zakres inwestycyjny odnoszący się do poszczególnych funduszy europejskich czy inicjatyw rozwojowych. Wdrażałam również do literatury przedmiotu praktyczne odniesienia dotyczące sposobów i metod przygotowania wniosku aplikacyjnego uwzględniając różne studia przypadków projektów, zarówno te odnoszące się do sektora publicznego, jak i prywatnego.

Do literatury przedmiotowej wdrożyłam termin „faktyczny wkład własny wnioskodawcy”, odróżniając go tym samym od pojęcia „wkład własny”. Chciałam w ten sposób zobrazować rzeczywiste zapotrzebowanie kapitałowe potencjalnego wykonawcy projektu w określone przedsięwzięcie finansowane z funduszy europejskich. Wnioskowanie to argumentowałam w podziale na inicjatywy realizowane przez sektor publiczny i prywatny.

Moja aktywność naukowa, podejmowana po obronie pracy doktorskiej, związana była przede wszystkim z mołdawskim przywództwem partyjnym i politycznym (2 monografie autorskie {załącznik 4, 5}, 6 artykułów naukowych w czasopismach {załącznik 37, 41, 42, 43, 45}, 6 rozdziałów w pracach pod redakcją {załącznik 12, 14, 20, 22, 23, 24}; zaprezentowane w wykazie osiągnięć). Jest to kolejna z przestrzeni badawczych, którą prezentuję w niniejszym autoreferacie. W procesie badawczym realizowanym w prezentowanym zakresie odnosiłam się również do tematyki poświęconej mołdawskiemu systemowi politycznemu, który interpretowałam jako ten z pogranicza demokracji niedojrzałej i miękkiego autorytaryzmu. Scena polityczna Republiki nacechowana jest bowiem wzorcami pseudodemokratycznymi czy paraautorytarnymi.

Wskazywałam m.in. na problematyczny powrót do idei *neomoldovenismu*, która stała się narzędziem ideologicznym do mobilizacji elit w Naddniestrzu i przyczyniła się do wybuchu konfliktu w tym rejonie, trwającego po dziś. Podejmowałam problematykę m.in. postępującej demokratyzacji i rozwijającego się pluralizmu czy kolejnych rywalizacji parlamentarnych. Analizowałam w ten sposób swoiste dowody w zakresie poziomu kultury politycznej czy zaawansowania w budowaniu nowoczesnego – obywatelskiego narodu mołdawskiego. W prezentowanych w cyklu publikacjach naukowych zwracałam tym samym uwagę na społeczno-polityczne uwarunkowania rozwoju RM wynikające m.in. z próby wprowadzenia reżimu wzorowanego na modelu rosyjskim, czy rządów oligarchicznych, które przez długie lata rujnowały wręcz to państwo tworząc swoisty układ zależności². Mimo aktywnego

² Zob. M. Sikora-Gaca, *The ruling coalitions in the Republic of Moldova...*, M. Sikora-Gaca, *Przebieg mołdawskich rywalizacji parlamentarnych w latach 1990-2014...*, M. Sikora-Gaca, *Sondaże przedwyborcze a wyniki wyborów parlamentarnych w Mołdawii w 2014 roku...*, M. Sikora-Gaca, *The Meaning of Geopolitical*

zaangażowania władz mołdawskich w Europejską Politykę Sąsiedztwa czy inicjatywę Partnerstwa Wschodniego państwo to określone było w europejskich układach partnerskich jako nieprzewidywalne. Paradygmatem teoretycznym, scalającym poczynione w procesie badawczym odniesienia do społeczno-politycznych uwarunkowań rozwoju RM, była dla mnie przede wszystkim teoria przywództwa transakcyjnego Jamesa Burnsa. Wspomniana transakcyjność w kontekście systemu politycznego generuje bowiem zjawiska takie, jak: klientelizm, korupcja, korporacjonizm klanowy czy oligarchizacja, a te zagadnienia w toku podejmowanych przeze mnie analiz pojawiały się bardzo często i to one w sposób bezpośredni wpływały na sukcesy i porażki Republiki w drodze do rozwoju społecznego i politycznego.

Tłem geopolitycznym dla omawianych zagadnień był dla mnie przede wszystkim: konflikt w Naddniestrzu, rola Rosji i UE (Partnerstwa Wschodniego) w regionie Europy Południowo-Wschodniej, relacje Mołdawii z Rumunią oraz Stanami Zjednoczonymi i obecna (wojenna) sytuacja w Ukrainie. Zarówno tożsamość etniczna, jak i narodowa, decydowanie polityczne czy wreszcie kultura polityczna Mołdawian pozostają pod wpływem wspomnianych czynników geopolitycznych, co istotnie wpływa na jakość całego systemu tego państwa i czynione przez niego postępy w drodze do rozwoju.

W publikacjach dotyczących badanego obszaru określałam system polityczny Mołdawii jako oligarchiczny, oparty na zasadach klanowego korporacjonizmu. Uznałam, że zbiurokratyzowanie i skorumpowanie wszystkich poziomów władzy doprowadziło do obniżania efektywności instytucji państwowych i ich zdolności działania w obrębie przepisów prawa. Szczególnie w początkowej fazie demokratyzacji pojawiały się problemy z „wyłudzeniem” kolejnych „dotacji” czy wsparcia rozwojowego płynących od Zachodu. Wtedy też zwróciłam uwagę na istotę i zasobność transferów rozwojowych przekazywanych Mołdawii nie tylko przez stronę polską, ale również wielu innych donatorów, w tym inne państwa UE. W badaniach wykazałam, że na terenie Republiki funkcjonuje nawet 40 aktywnych donatorów, którzy zasilają ten kraj wsparciem o charakterze rozwojowym. Za najbardziej interesującą uznałam współpracę polsko-mołdawską w omawianym zakresie bowiem w jej obszarze posiadam największe doświadczenie praktyczne oraz świadczenia finansowe kierowane do RM przez Unię Europejską.

Mój dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia doktora obejmuje zróżnicowaną aktywność publikacyjną. W załączniku nr 4 zamieściłam wykaz:

- 5 monografii, w tym 2 współautorskich,
- 6 współredagowanych monografii zbiorowych,
- 22 rozdziałów w monografiach,
- 16 artykułów naukowych w uznanych czasopismach naukowych, w języku polskim i angielskim,
- 6 haseł encyklopedycznych.

Uczestniczyłam w 42 konferencjach naukowych, w tym: w 34 z referatem i w 13 o charakterze międzynarodowym, organizowanych przez uznane ośrodki naukowe w kraju i za granicą. Ich szczegółowy wykaz zaprezentowałam w załączniku nr 4.